

Η

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΜΙΣΑΓΥΡΤΗΝ

ΥΠΟ

Γ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ.

Δέχεται πρό ἔργου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ παρὰ τῇ Καπνικαρέᾳ.

1839.

3530

... τὸ λελεγμένον πρὸς τὸν εἰκῇ καὶ ἀκρίτως ἐκ-
χέοντα τὰ ἑαυτοῦ καὶ καταχαριζόμενον

Οὐ φιλόθρωπος· τύγ' ἔσσι· ἔχεις νόσον, χαίρεις διδούς.

ἐναρμόττει καὶ πρὸς τὸν φιλόφρον· οὐ φίλος εἴ σὺ
ταῦτα μνηύων, οὐδὲ εὐνοῖαν ἔχεις νόσον, χαίρεις
λαλῶν καὶ φλυαρῶν.

(Πλούταρχ. περὶ Ἀδολεσχίας Κεφ. ΙΕ.)

1479
ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΜΙΣΑΓΥΡΤΗΝ.

Τὸ παρελθὸν ἔτος 1838 κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα κα-
τεχώρησε διὰ παρακλήσεώς μου ὁ Συντάκτης τοῦ Ἑλληνικοῦ
Ταχυδρόμου εἰς τὸν ἀριθ. 89 καὶ 90 τῆς ἐφημερίδος του
« Δοκίμιόν μου ἢ βραχείας τινὰς παρατηρήσεις εἰς δύο χωρία
τοῦ κατὰ Λεωκράτους λόγου τοῦ ῥήτορος Λυκούργου τοῦ ἐκ-
δεδομένου ὑπὸ Α. Κοραΐ, ὅπου διεπραγματεύθη ἐμπαρόδως
καὶ περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ἰδίου λόγου ». Τὰς παρατηρήσεις
μου ταύτας εἶχον προτείνει εἰς τοὺς μαθητάς μου ἐπιπα-
ρξάσεως, ὅτε κατὰ τὸ 1834 εἰς τὸ ἐν Ναυπλίᾳ Γυμνάσιον
ἠρμήνευον πρὸς αὐτοὺς τὸν εἰρημένον λόγον. Πάντοτε δὲ
ὑποπτεύων μήπως ἐξηπατημένος ἀπεπλανήθην εἰς τοιαύ-
την τὸλμην, καὶ σὺν ἐμαυτῷ παρέσυρα καὶ τοὺς διδασκομέ-
νους, ἐδημοσίευσα διὰ τῆς ῥηθείτης ἐφημερίδος τὴν γνώμην
μου, προσκαλὼν τοὺς περὶ ταῦτα δοκιμωτέρους μου νὰ μὲ
καταστήσωσι τοῦ λοιποῦ προσεκτικώτερον, ἐπιφέροντες εἰς
τὰ εἰρημένα χωρία τὰς ἐμβριθεῖς καὶ ἐλλόγους τῶν παρατη-
ρήσεις· διότι διὰ τὴν ὁποίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τότε μάλιστα
εἶχομεν ἔνδειαν ἀρίστων ἐκδόσεων, ἐστοχάσθην νὰ δώσω
εἰς τοὺς λογίους νύξιν εἰς ἁμιλλαν πνευματικῶν ἀγώνων,
δι' ὧν καὶ οἱ διδάσκοντες νὰ φωτίζωνται, καὶ οἱ διδασκό-
μενοι νὰ χειραγωγῶνται.

Εἰ μὲν ὁ σκοπός μου ἦτο μεμπτός, παρακαλῶ τοὺς ἀνα-
γνώστας μου οὔτε λέξιν νὰ ὑποφέρουν τῆς ἀπαντήσεώς μου

ταύτης, ἀλλ' εὐθὺς τὴν μὲν ν' ἀπορρίψωσιν, ἐμὲ δὲ νὰ καταδικάσωσιν· εἰ δὲ καὶ αὐτοὶ συναισθάνονται ἐν ἑαυτοῖς μικρόν τινα σπινθῆρα ζήλου διὰ τὴν τῶν ὁμοεθνῶν των ὠφέλειαν, νὰ φανῶσι προκατελημμένοι ἀπὸ πολυκρότους βαττολογίας καὶ ἐπικρίσεις, ἀλλ' ἀνεχόμενοι ν' ἀναγνώσωσιν ἐπισταμένως τὰς ἐν τῇ ἀπαντήσῃ μου ταύτῃ μικρὰς παρατηρήσεις, νὰ ἐπιφέρωσιν ἀδεκάστως τὴν ψῆφόν των. Κρίνων δὲ πάντῃ ἀνάρμοστον εἰς τὴν ἐνεστῶσαν περίπτωσιν ν' ἀναφέρω ποῖαν ἐπέφερον, εἴτε κοινῇ, εἴτε ἰδίᾳ, περὶ τῆς γνώμης μου κρίσιν, εἰς ὅσους ἀμέσως μετὰ τὴν εἰς τοὺς μαθητὰς ὑπαγόρευσιν τῆς διορθώσεως τὴν διεκοίνωσα, διότι ζῶσι καὶ δύνανται νὰ ὁμολογήσωσι καὶ ὁ τότε καιροῦ εἰς Ναύπλιον διατρίβων Κ. Κ. Οἰκονόμος, καὶ ὁ τότε προϊστάμενός μου Κ. Α. Ἀναστασιάδης, περιορίζονται εἰς τὰ μετὰ τὴν διὰ τοῦ τύπου δημοσιεύσιν τοῦ δοκιμίου μου.

Οἱ λόγοι λοιπὸν θεωροῦντες ἴσως εἴτε ὅχι τόσον ἀξίαν λόγου τὴν ὑπόθεσιν, εἴτε ὁρθὰς τὰς παρατηρήσεις μου, καθὼς ὅσοι μετὰ ταῦτα ἐρμηνεύσαντες τὸν λόγον τοῦ Δυκούργου ἀπεφάνησαν διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς γνώμης μου τὸ δεύτερον, ἐσιώπησαν· τῶν δ' ἐν Μονάχῳ μαθητευόντων Ἑλλήνων τις συνέταξεν ἀπάντησιν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Μισαγύρτης, δι' ἧς σπεύδων νὰ μὲ λυτρώσῃ, ὡς διατείνεται, ἀπὸ τὴν ἀπάτην, ἐὰν τυχὸν ἐξηπάτήθην, ἀντὶ ν' ἀντιτάξῃ λόγους πρὸς λόγους, ἀντὶ νὰ προτείνῃ βελτίω γνώμην, ἰδικήν του τοῦλάχιστον, παραδέχεται μὲν τὴν γνώμην μου ἐν μέρει, οἰστρηλατούμενος δὲ ἀπὸ τινα εἴτε ἔμφυτον μανίαν, εἴτ' ἐπίεσαντον δοκησιοφίαν, ἐκφυλίζει σοφιστικῶς τὸ ὅλον τοῦ δοκιμίου μου, τὸ εὐρίσκει περιττὸν, διότι ἄλλος διέλαβε περὶ τῶν εἰρημένων χωρίων μετ' ἐμέ (α). καὶ καθ' ὅλην τὴν

(α). Ὁ Κ. Ἐδουάρδος Μαιτζνέρος κατὰ τὸ 1836.

ἀπάντησίν του, ἐὰν πρέπῃ νὰ ὀνομασθῇ ἀπάντησις, μὲ λοιδορεῖ καὶ ἐξυβρίζει μὲ τὰς πικρότερας ἐκφράσεις καὶ ἐπωνυμίας, ἀποκαλῶν με ἀγύρτην, ἄκριτον, προπετῆ, καὶ ἄλλας προσηγορίας, τὰς ὁποίας καίτοι αὐτὸς εἰς ἐμὲ ἐνόμισε καταλλήλους, ἐγὼ ὡς πρὸς τὸ ὅποιον τοῦλάχιστον τρέχει στάδιον καὶ προορισμὸν, κρίνω πάντῃ ἀναικέους νὰ προσφέρωνται ἀπὸ τοιοῦτον, ἐκτὸς ἐὰν ἔχῃ παρακινήτικῶς· διότι οὐδαμοῦ τῆς ἀπαντήσεώς του ἀναφαίνεται λογίου ἢ καὶ φρονίμου ἀνδρὸς ἔχνος.

Ἐὰν ὁ κύριος οὗτος Εἰς τῶν ἐν Μονάχῳ μαθητευόντων Ἑλλήνων (οὕτως ὑπογράφεται εἰς τὸν Μισαγύρτην τοῦ ὁ γεννάδας·) περιορίζετο μόνον εἰς τὰς ὕβρεις καὶ τοὺς προπηλακισμοὺς, ἤθελα ἐνστερνισθῇ, ὅσον ἡδυνάμην, τὴν ἀγιοτάτην σιωπὴν· διότι δὲν ὤφειλον ν' ἀπαντήσω πρὸς αὐτὸν οὐδὲ λέξιν, μήπως κινήσω τὸν νέον τοῦτον ἀνάγυρον. Ἐπειδὴ δὲ τετρατευόμενος ἐνδιατείνεται ὅχι ὀλίγον ν' ἀποδείξῃ τὴν περὶ τῶν προκειμένων χωρίων γνώμην μου ἐν μέρει μὲν ἰδιοποιημένην, ἐν μέρει δὲ ἀσύστατον, ὑποχρεοῦμαι νὰ τὴν ἀπαντήσω πρὸς ταῦτα μόνον· διότι οὕτω δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίγνωσιν, ἂν ποτε οἱ πρὸς αὐτὸν λόγοι μου εὐτυχήσωσι νὰ τὸν εὐρωσιν ἐν πλήρει τῶν φρενῶν του ἀταραξίᾳ. Καὶ ἐπειδὴ ὁσάκις ἡ περίστασις ἀπαιτήσῃ, θέλω καταναγκάζεσθαι ἀντὶ τοῦ ἀγνώστου μοι κυρίου ὀνόματος τοῦ Μισαγύρτου, νὰ ἐπαναλαμβάνω τὴν φράσιν Εἰς τῶν ἐν Μονάχῳ μαθητευόντων Ἑλλήνων, διὰ τοῦτο θέλω προσπαθῆσαι θηρεύων τὴν βραχυλογίαν, νὰ πορισθῶ ἐξ αὐτῆς τῆς περιστάσεως τοῦ δοκιμίου τοῦ Μισαγύρτου, ὅσον δυνατόν, προσηγορίαν τοῦ Μισαγύρτου κατάλληλον.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ κύριος οὗτος Εἰς τῶν ἐν Μονάχῳ

μαθητεύοντων Ἑλλήνων, ἔσπευσε καὶ σπεύδει νὰ μὲ ῥύσῃ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἀπάτης, καὶ ἐπειδὴ διὰ τοὺς τοιοῦτους συνήθως οἱ εὐεργετούμενοι εὐχονται νὰ ζοῦν, ἢ πάντα νὰ ζοῦν, παρακαλῶ τὸν κύριον τοῦτον, ὅποιος καὶ ἂν ᾖ, εἴτε Μισαγύρτης εἴτε Φιλαγύρτης, νὰ μοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ἀηδεστάτου τούτου Εἰς, νὰ τὸν ὀνομάζω, Ζώην μὲν ἢ Πανταζῆν, ὡς ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης μου (ὡς καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν 13 σελίδα τοῦ Μισαγύρτου τοῦ ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ νὰ τοῦ Εἴμε εὐγνώμων), ῥύσιον δὲ, ὡς ἐκ τῆς φαινομένης καλοκαγαθίας του νὰ μὲ ῥύσῃ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἀπάτης· ἂν δὲ καὶ εἰς τὴν προσηγορίαν ταύτην κατέστην ἀτυχής, αὐτὸς ὁ ῥύσιός μου Ζώης καὶ Πανταζῆς ἂς δώσῃ λόγον, διότι καὶ αὐτὸς εἶναι τούτου αἷγιος, ὡς μὴ δημοσιεύσας εἴτ' ἐκ δειλίας, εἴτ' ἐκ στιγμιαίας ἐπιγνώσεως καὶ τὸ χρυσὸν τοῦ ὀνομαίει δὲ τέλος βλέπει τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα συγκρουόμενα καὶ ἀνεπίδεκτα συγκολλήσεως, ἅς τὰ συσφίγῃ διὰ τινος παρεμβεβλημένης κορωνίδος ἐν σχήματι τοῦ Α, καὶ παρὰ σῆσας τὸ σύνολον ὑπὸ τὴν μορφήν Ζώης ἢ Πανταζῆς Α. Ῥύσιος(α),

(α) Μαθαίνω μὲ δυσἀρεσκαίαν μου ὅτι Ἕλληνες μαθητῶν ἐν Μονάχῳ δαπνάναι τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, ὀνομάζεται Πανταζῆς Α. Ῥύσιος. Τὸν παρακαλῶ νὰ μὴ ταραχθῇ, ἂν ἡ προσηγορία τοῦ συνέπεσε μὲ τὴν τοῦ Μισαγύρτου· διότι δὲν ὑπάρχει τι κοινὸν μεταξὺ τοῦ Μισαγύρτου τοῦ κατὰ συγκυρίαν ὑπ' ἐμοῦ προσηγορευθέντος Πανταζῆ, καὶ τοῦ τῆς Κυβερνήσεως ὑποτρόφου, ὅστις ὀφείλων νὰ δικαιώσῃ τὴν δαψιλευθεῖσάν αὐτῷ χρηματικὴν ἀρωγὴν, γνωρίζει πόσον πρέπει νὰ ἐναγρολῇται περὶ τὰ καλὰ διὰ νὰ γείνη εἰς τοὺς ἐμογενεῖς τοῦ ὀφέλῃμος, ἀποστρεφόμενος πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ τὸν ἀναδείξῃ καὶ τῆς Βασιλικῆς προστασίας, καὶ τῆς πεποιθήσεως καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ πνευματικῷ του πατρὸς καὶ εὐεργέτου σεβασμίῳ Ν. Δούκα (ἐπιστολ. 792) ἀντίστοιχον.

ας κατοπτρίζεται εἰς τὸ πανομοιότυπόν του. Ἀλλὰ παραλείπων τὸν εὐεργέτην μου Πανταζήν Α. Ρύσιον, μεταβαίνω εἰς τὴν φυλλάδα του.

Διαιρεῖ τὴν ἀπάντησίν του ὁ Κ. ΠΡ. εἰς διαφόρους παραγράφους, ἂν ἦναι δυνατόν νὰ διακρίνη τις διαίρεσιν καὶ τάξιν εἰς πεφουσιωμένης κεφαλῆς ἀποκυήματα, ἐντὸς δ' ἐκάστου τῶν παραγράφων τούτων, παρενεῖρει ὕβρεις, κακολογίας καὶ ὀργῶσα καὶ κνηθομένη σχολαστικότης ἤθελεν ἐπινοήσῃν· ὡς κορωνίδα δὲ πάντων παρεμβάλλει εἰς διαφορὺς λέξεις μου (α), θαυμαστικά, ἐρωτηματικά, ὑποσημειῶν ταῦτα ὡς παραδειγματικά. Ὅσα λοιπὸν καθάπτεται ἐμοῦ καὶ διαβάλλει τὸ δοκίμιόν μου, εἶναι τοιαῦτα τινά· ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τούτων νομίζω δίκαιον ν' ἀποδείξω τὸν Κύριον ΠΡ, ὅχι μόνον ψευδομένον καὶ συκοφάντην, ἀλλὰ καὶ ἀπύγγνωστον λοῖδορον, διὰ νὰ μὴν εἶπω τι ἄλλο. Καίτοι δὲ ὀφείλων τὴν αὐτὴν μὲ ταύτον νὰ κάμω τῶν διασυρομένων τάξιν, καὶ ν' ἀπαντήσω εἰς ὅσα με προπηλακίζει, εἶμαι βέβαιος ὅμως ὅτι θέλει μοὶ δώσει τὴν ἀδειαν νὰ τὸν ἀποκριθῶ, ὅπως ἡ ὑπόθεσις ἀπαιτήσῃ· διότι καὶ ὁ ἴδιος Πανταζάκης μου γνωρίζει καλῶς ὅτι τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι (σελ. 13), σημαίνει νὰ δύναται τῶν ἀπολογουμένων ἕκαστος νὰ μεταχειρίζηται τάξιν καὶ ἀπολογία, ὡς βεβούληται καὶ πρεῖρηται.

(α) Ὁ Κ. ΠΡ. διὰ νὰ δείξῃ ἕως ποῦ φθάνει ἡ φρεναπάτη, προέταξεν ἰδίαις δαπάναις εἰς τὸν Μισαγύρτην του καὶ τὸ δοκίμιόν μου. Ὡς πρὸς τὴν ἐλευθεριότητά του ταύτην, ἂν καὶ τὸν εὐγνωμονῶ, διότι θέλω παραπέμπειν αὐτόσε καὶ τοὺς ἀναγνώστας μου, ὀφείλω ὅμως νὰ τῷ εἶπω ὅτι ἦτο συνετώτερον, ἂν τὰ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν καταναλωθέντα χρήματα, εἴτε ἐκ συνεισφορᾶς, εἴτε ἐκ τινος καταλλακτικῆς ἐχορηγήθησαν, τὰ ἐδίδοι διὰ νὰ συγκαλέσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ἰατρικὸν τι συμβούλιον.

Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως λοιπὸν τῆς διατριβῆς τοῦ Κυρίου Ζώη Αῤυσίου, οὐδὲν ἄλλο τι κυρίως ἐξάγεται, εἰμὴ ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ τοῦ ψάλλουν τὰ Κάλαντα· ἀλλὰ τοῦτο ἀφίνων εἰς ἄλλους, ἢ ὅταν ὁ ἴδιος συγκατανεύσῃ νὰ τοῦ τὰ ψάλλω ἐγὼ ἄλλοτε, περιορίζομαι ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον νὰ διαλάβω περὶ τῶν ὅσα ἀφορῶσι τὴν παραδοχὴν ἢ μὴ, τῶν διορθώσεων καὶ εἴτι ἄλλο, ὅχι δὲ διὰ νὰ καταπαίσω τὸν Πανταζάκην μου, διότι θέλω λούειν Αἰθίοπα· ἀλλὰ νὰ ὑποδείξω εἰς ποῖα ἄτοπα, εἰς ποίους παραλογισμοὺς παρ-
σύρεται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀνδρωθεῖς εἰς ξηρὰν τρυβλίου τρο-
φὴν, εὔρεθῇ αἶφνης εἰς πλήθουσιν ἐδεσμάτων καὶ πολυειδῶν ἐντροφημάτων πανδαισίαν. Ὅσα λοιπὸν συμπεράσματα, ὅσας ὑποθήκας, ὅσα παραλαλήματα, ὅσα ῥητὰ, ὅσας ἐπιγραφὰς ἄνω καὶ κάτω διακυκλῶν καὶ παρακινούμενος ἀποσφενδονίζει καὶ κατ' ἐμοῦ καὶ κατ' ἄλλων, ὥς τὰ ὁρμαθιάση καὶ φυλάξῃ μεχρισοῦ συνελθὼν κατανοήσῃ εἰς ὁπατέρου τράχηλον πρέπει νὰ κρεμασθῶσιν. Ἄρχομαι λοιπὸν πρῶτον ἀπὸ τὸν πρῶτον τοῦ δοκιμίου τοῦ Κυρίου Πανταζῆ παράγραφον (Σελ. 14).

Ὅτι τὴν γνώμην μου προέλαθεν ὁ Ταυλύρος (1743) καὶ ὁ Δοβρέος (1820), καὶ περὶ τῆς παρα-
δειγματικῆς στίξεως, (ὑποσημ. σελ 15.)

Προτάσσω εἰς τὴν ἀπάντησίν του ὁ Κ. Πανταζῆς τὴν ἀνακάλυψιν του ταύτην, φαίνεται, (Σελ. 14-16) ὅτι σκοπεύει ν' ἀποδείξῃ ἐμὲ μὲν ὅτι ἐγγνώσει ἰδιοποιηθεὶς τ' ἄλλότρια, ἐφαν-
τάσθην νὰ φανῶ πρῶτότυπος, ἑαυτὸν δὲ μέγαν φιλόλογον καὶ πολυμαθῆ, καὶ τῶν σφετεριζομένων τ' ἄλλότρια μᾶσιγα· ἐγὼ δὲ ἀπὸ τὰς εἰς τὸν πρῶτον παράγραφον ιδίας τοῦ Κ. Πανταζῆ φράσεις καὶ λέξεις, ἀπὸ τας ιδίας του ὁμολογίας ἐλπίζω τῶν μὲν ἀναγνωστῶν μου νὰ ἐλκύσω τὴν εὖνοιαν δι' ὅσον ἐπροθυμήθην, τὸν δὲ Κ. Πανταζῆν ν' ἀποδείξω ὅχι ὁποῖας

ἐφαντάσθη νὰ ἐπιδειχθῇ, ἀλλ' ὅποιος εἶναι αὐτόχρημα· καὶ ἰδοὺ ἡ ἀποδείξις. — Ἐὰν ὁ Κ. Πανταζῆς εὐχαριστεῖτο ν' ἀναφέρει εἰς ἀπάντησίν μου τὸν πρῶτον τοῦ δοκιμίου του, παράγραφον μόνον, ἤθελέπως φανῇ ὅτι κινούμενος ἀπὸ ζῆλον νὰ μὴ διασύρεται τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα παρὰ τοῖς Εὐρωπαϊοῖς δι' ἓνα ἀπλῶς ἄνθρωπον καὶ αὐτὸν λογοκλόπον, ἠθέλησε ν' ἀποπλύνῃ τοιοῦτόν τινα ῥύπον, ἐξελέγχων ἐμέ ὡς ἰδιοποιηθέντα πόνους ἀλλοτρίους. Τότε δὲ κ' ἐγὼ ἀπαντῶν πρὸς ταῦτα ἤθελον εἰπεῖν ὅτι, ἂν ἐγνώριζον τὰς εἰρημένας ἐκδόσεις, δὲν ἤθελόν ποτε ἀπαυθαδιάσει, διὰ τὴν ἐθνικὴν τοῦλάχιστον ἀξιοπρέπειαν, ν' ἀντιποιηθῶ ἀλλοτρίους πόνους· καὶ εἰ μὲν ἔπειθον, ἤθελον εἶσθαι δι' ἐμέ ὅχι εὐκαταφρόνητος τιμὴ· εἰ δὲ πάλιν ἐτόξευον εἰς οὐρανόν, ποίαν ἄλλην ἡδυνάμην νὰ προβάλω δικαιολογίαν, εἰ μὴ τὴν πεποίθησιν τῶν ὅσοι μ' ἐγνώριζον καὶ μὲ γνωρίζουν ὅτι δὲν ἐλαύνομαι ἀπὸ ταιαύτης μακίης πνεύμα, νὰ ἰδιοποιῶμαι τ' ἀλλότρια; Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. Ῥύσιος δὲν ἤρκεσθη, ὡς εἶπον, εἰς τὰ ἀνωτέρω, ἀλλ' ἐχώρησε κ' ἐπὶ τὰ πρόσω, καὶ προσβάλλων διὰ παντοίων σόφιστικῶν μηχανημάτων καὶ ἀνοικείων γραμματικῶν κανόνων τὴν γνῶμην μου, ὁμολογεῖ τρόπον τινὰ διὰ τοῦ κινήματός του τούτου ὅτι ἐγὼ δὲν εἶχον ἰδεῖν οὐδαμοῦ τὴν εἰρημένην διόρθωσιν, ὡς καὶ ἐγγράφως εἰς τὴν φυλλάδα του (Σελ. 15) αὐτὸ τὸ ἴδιον διεκήρυξε, συμβουλευὼν, ἐλεεινολογῶν καὶ σαρκάζων τοὺς περισσοτέρους τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι διδασκάλων, δίκαιον νομίζω νὰ τὸν ἀντικρούσω κ' ἐγὼ μὲ τὰ ἰδιά του ὅπλα, καὶ νὰ τὸν ἀποδείξω ὅτι κατεχόμενος ἀπὸ πνεῦμα κακεντρεχείας, προσποιεῖται μὲν ὅτι καταφέρεται ἐναντίον μου, προπηλακίζει δὲ καὶ διασύρει ἄνδρας περικλεεῖς, τῶν ὁποίων οἱ πνευματικοὶ πόνοι στεφανώνονται ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων γενεῶν.

Ἐγὼ, κύρ Πανταζῆ, πεποιθὼς ὅτι δικαίονω τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐκλογὴν, καὶ τῶν Ἑλλήνων τὰς προσδοκίας, ἐάν, ἐκτὸς τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐπιβεβλημένων μοι καθηκόντων, συνεισφέρω καὶ εἴτι κατὰ τὴν ἰδέαν μου ἤθελεν εἶσθαι ὠφέλιμον μὲν διὰ τὴν νεολαίαν, ὅχι δὲ καὶ τοσοῦτον ἄξιον περιφρονήσεως διὰ τὴν ὁμήγυριν τῶν καθ' Ἑλλάδα λογίων, συνέταξα καὶ ἐδημοσίευσα τὴν ὁποίαν προσέβαλες διατριβήν. δὲν μετεχειρίσθην δὲ εἰς τὴν διόρθωσιν, εἰμὴ τοῦ Κοραῆ τὴν ἐκδοσιν· διότι τὸ πρὸς τὸν αἰοίδιμον τοῦτον ἄνδρα ἔλλογον σέβας, μ' ὑπεχρέωσε νὰ νομίσω ὅτι ἡ ἐκδόσις τοῦ ἥτον ἱκανὴ νὰ μὲ χειραγωγήσῃ νὰ ἴδω ὁποίας γνώμης εἶναι περὶ τῶν εἰρημένων τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου ἀκατανοήτων δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον χωρίων, οἱ δοκιμώτεροι τῆς Εὐρώπης φιλόλογοι, τῶν ὑποίων ὁ Κοραῆς ἐσυμβουλευθὴ τὰς ἐκδόσεις, οἷα εἶναι ἡ τοῦ Ραϊσκήου (1871), ἡ τοῦ Σχολίου (1789), ἡ τοῦ Ὁσάνου (1821) καὶ ἡ τοῦ Πιγγέρου (1824) καὶ ἀντεξετάζων τὰς γνώμας νὰ πορισθῶ, εἰ δυνατόν, ἄλλην καταλληλοτέραν· ἐσυμβουλευθὴν δὲ καὶ τὸν Σ. Μουσγραυῖον παρὰ Ἰ. Βαρνεσίω. Ἄν ᾖται συγχωρημένον νὰ γίνωνται τοιαῦται ἀντιπαρθέσεις καὶ ἔρευναι, οὐδ' αὐτὸς σὺ, Κύριε ΠΡ, τὸ ἀρνεῖσαι· καὶ ὅμως ἀγανακτεῖς κατ' ἐμοῦ, μὲ στολίζεις ἀνευθυριάστως καθ' ὅλον σου τὸ σύρραμα μὲ ἐπώνυμα, ὡς ἐάν ᾔσο τῆς μερίδος τῶν ἀγοραίων· καὶ διὰ τί; διότι δὲν ἐγνώριζον τὰς ὑπὸ τοῦ Ταυλόρου καὶ Δοβρέου γενομένας διορθώσεις, τὰς ὁποίας ὑπηγόρευσα κ' ἐγὼ κατὰ τὸ 1834· διορθώσεις, τὰς ὁποίας ἠγνόουν ἄνδρες βιβλιακώτατοι, ἄνδρες εὐποροῦντες καὶ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων, τῶν τε προγενεσέρων καὶ τῶν γενομένων ἀπὸ τοὺς συγχρόνους των, ἕνεκα τῆς τῶν πνευματικῶν πόνων των διχμοῦθῆς ἄνδρες τέλος πάντων, οἷος ᾔην ὁ αἰοίδιμος Κοραῆς, οἷος ὁ Ὁσάνος, ὁ

Ρεΐσκιος, ὁ Σχούλτος, ὁ Πίγγερος καὶ στίφος ἄλλων ἐνδό-
 ξων φιλολόγων· διότι, τί σημαίνει, κύριε Πανταζῆ, ἡ περι-
 οδός σου αὕτη, Ὁ Ὅσσάνος ἐκδώσας εὐθὺς τὸ ἀκό-
 λουθον (1821) ἔτος τὸν Λυκοῦργον παρεῖδε τὴν
 διόρθωσιν; Τοῦτο τὸ παρεῖδε τί σημαίνει, Πανταζῆ;
 — ἄγνοικν. Τί σημαίνει ἡ ἐφεξῆς φράσις σου, Τὸ δὲ 1822
 ὁ Βοιττίγερος κάμνει κατὰ συγ-
 κυρίαν τὴν αὐτὴν μὲ τὸν Δοθρέον διόρθωσιν;
 — ἄγνοικν τῆς τοῦ Δοθρέου. Τί σημαίνουν αἱ λέξεις σου Κ.
 Πανταζῆ, πρῶτος δὲ παρεδέχθη ταύτην (τὴν διόρθωσιν) ὁ
 κριτικώτατος Βέκκερος ἀναφέρων ὡς αὐτουργὸν
 μόνον τὸν Δοθρέον; — ἄγνοικν τῆς τοῦ Βοιττιγέρου. Τί
 σημαίνει, Κ. Πανταζῆ, ὁ δὲ ἀοιδιμος Κοραῆς ἐκδί-
 δων τὸν Λυκοῦργον κατὰ τὸ 1826 δὲν ἔτυχε νὰ
 ἔχῃ, καθὼς βλέπομεν, ἀνὰ χεῖρας καὶ τὴν ἐκδο-
 σιν τοῦ Βεκκέρου; τί σημαίνει αὐτὸ τὸ, δὲν ἔτυχε νὰ ἔχῃ
 ἀνὰ χεῖρας καὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Βεκκέρου; — ἄγνοικν· τί
 τοῦτό σου τὸ, καθὼς βλέπομεν; — ἄγνοικν· καὶ ἂν
 περικαλύπτῃς σοφιστικῶς, τοῦ μὲν Ὅσσάνου τὴν ἀπορίαν
 διὰ τοῦ ἀτυγγνώστου, παρεῖδε, τοῦ δὲ Κοραῆ τὴν ἄγνοικν
 διὰ τοῦ, δὲν ἔτυχε νὰ ἔχῃ, σ' ἐξελέγχουν τὰ πράγ-
 ματα, Πανταζῆ· σ' ἐξελέγχει αὐτὸς ὁ Κοραῆς (σελ. 64.
 στίχ. 13. τῆς τοῦ Λυκοῦργου ἐκδόσεώς του) λέγων, οὐκ
 ἔχων διαγινῶναι, διὰ τὸ ἀπορεῖν τῆς Βεκκηρι-
 ανῆς ἐκδόσεως, κτλ. Λογιώτατε, τοιοῦτοι καὶ τηλικού-
 τοι ἄνδρες ἠπύρουν, ὡς ἐκ τῶν ἐκφράσεών σου καταφαίνε-
 ται, ὁ Κοραῆς ἠπύρει, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, καὶ Σεῖς βλέ-
 πετε, εἴτ' ἀπαιτεῖς νὰ ἔχω ἐγὼ Ταῦλδρον, Πόρσωνα,
 Δοθρέον καὶ Βεκκῆρον; καὶ ἀξιοῖς νὰ ἐγνώριζον κατὰ τὴν
 τότε ἐποχὴν εἰς Ναύπλιον ἀπάτας τὰς ἀπανταχοῦ ἐκδό-

σεις, ἐνῷ καὶ αὐτοὶ οἱ περιώνυμοι φιλόλογοι ἐξηπατήθησαν; Διὰ τί, ταλαίπωρε, μὲ συκοφνῶνται; Διὰ τί, ἄθλιε, πλάττεις λόγους; Διὰ τί προσποιούμενος ὅτι ἐξελέγχεις ἐμέ, προσβάλλεις ἀγνωμόνως τοσοῦτους καὶ τηλικούτους ἄνδρας, τῶν ὁποίων καὶ μόνῃ ἡ μνεία ἔπρεπε νὰ σὲ φέρῃ εἰς συναίσθησιν; Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς ὅτι εἶσαι τῆς φιλολογικῆς ὁμηγύρεως ἀλιτῆριος, ἀποκρίθητι εἰς ὅ,τι σὲ ἐρωτῶ, Πανταζῆ. Πότερον, διότι ἡγνούν τὰς προγενομένας διορθώσεις, μὲ προπηλακίζεις, ἢ διότι κατὰ συγκυρίαν ἔκαμα κ' ἐγὼ μὲ τὸν Δοθρέον τὴν αὐτὴν διόρθωσιν; Εἰ μὲν τὸ δεύτερον, εἶναι συνένοχός μου καὶ ὁ Βοιττῆγερς· διότι τί σημαίνει ἡ φράσις σου αὕτη, κάμνει καὶ αὐτὸς κατὰ συγκυρίαν τὴν αὐτὴν μὲ τὸν Δοθρέον διόρθωσιν; εἰ δὲ τὸ πρῶτον, δὲν ἀναφέρεται ὁ προπηλακισμὸς ἴσως εἰς ἐμέ, ὄντα τότε εἰς Ναύπλιον, ὅσον εἰς τοὺς εἰρημένους εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος ἄνδρας, ὄντας εἰς τὴν Εὐρώπῃν. Τοιαύτη ἀναίδεια, Πανταζῆ, καὶ τοσοῦτος παραλογισμὸς, οὔτε ἠκούσθησαν, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθῶσιν εἰς ἄλλην κεφαλὴν παρὰ τὴν ἰδικήν σου· εἰ δὲ πάλιν ἐταράχθης διότι ἐγὼ καθαπτόμενός τινων ψευδοδιδασκάλων, τοὺς ἀπεκάλεσα δοκησιόφους καὶ ἀθλίους, ἔχεις μὲν δίκαιον νὰ κηρυχθῇς τούτων προστάτης αὐτοχειροτόνητος· διότι φαίνεται ὅτι προέθου νὰ τοὺς ἀντικαταστήσῃς καὶ ν' ἀνορθώσῃς εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν μέθοδον· πλὴν ἀφοῦ σοὶ εἶπω ὅτι « Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλλοι μοι Μιλήσιοι » σοὶ προσθένω καὶ τοῦτο· δὲν ἔπρεπε, Κύριε ΖΡ, προστατεύων τοὺς ψευδοδιδασκάλους τούτους, νὰ παρενείρῃς εἰς τὸν κατάλογον τούτων (σελ. 52 καὶ 54) καὶ τοὺς Κοραεῖς, τοὺς Δούκας, τοὺς Κομμητᾶς, τοὺς Γαζεῖς, τοὺς Κούμας καὶ ἄλλους στύλους τῆς διασωθείσης Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ εὐεργέτας πάντων

τῶν εὐφρονούντων· δὲν ὤφειλες, Κύριε Πανταζῆ, νὰ ἐπιχει-
ρισθῇς εἰς τὴν φυλλάδα σου τοιούτους πωρείτας, ἐπαγωγὰς
καὶ ἐπιχειρήματα· διότι ἐπέσυρας κατὰ σεαυτοῦ μόνου τὰς
ἀράς καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπειδὴ ὁμως,
Κύριε Πανταζῆ, προήρησαι, ὅπως προήρησαι, νὰ διασώσῃς
ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς πλημμύρας ζώπυρόν τι τῆς σχολαστικῆς
μεθόδου εἰς ἐπιγονήν « Ἐπὶ ταῖς χρησταῖς ἐλπίσιν, »
ἡτοπεριττὸν ν' ἀποδημήτης εἰς τοὺς νεωτεριστὰς Βαυαροὺς καὶ
Γερμανοὺς· ἐπτὰ μόνον ἢ ὀκτὼ τετράδια μὲ πολυλεξῖαν εἰς
τὸ κιθώτιον, δύο ἢ τρεῖς τόμοι κατεστιγμένοι εἰς τὸ περι-
θώριον μὲ τὸ, Διόρθου καὶ Γράφε καὶ Κάλλιον, σοὶ
ἦσαν ἱκανὰ διὰ τὸ σκοπούμενον· εἰ δὲ πάλιν, διότι ἀπο-
δημήσας διατρίβεις εἰς Μόναχον ἢ Λειψίαν, θελήσῃς ν' ἀπο-
δείξῃς ὅτι ἐκ παλινωδίας ἐκτρυχθῇς τοῦ νεωτερισμοῦ θια-
σώτης, συγχώρησόν μοι νὰ σ' εἶπω ὅτι, αὐτὰ παχεῖαι
(σελ. 18), οὔτε ἰσχνὰ φλεγματικῶν φιλολόγων γραμματικαὶ
θέλουν σ' ὠφελήσειν εἴτε τὰς ἀντιγράφεις, εἴτε τὰς φυλλο-
λογεῖς, ἐὰν ἀπορρίψας τὴν οἴησιν, δὲν κατανοήσῃς ὅτι ἔχεις
χρεῖαν, διδασκάλου καινοῦ, βιβλιαρίου καινοῦ, πινακιδίου
καινοῦ. Τότε δὴ τότε καὶ συμβούλευε, καὶ πρότρεπε καὶ
στίλεις· διότι, ὡς πρὸς τὴν ὁποιάν εὐρίσκεσαι τώρα τῶν
φρενῶν κατάστασιν, οὔτε καταντᾷς ἀγυπόφορος πλέον
διόλου (σελ. 23)· διότι εἶσαι καὶ τοῦ φελλοῦ κουφότερος·
οὔτε κινδυνεύεις νὰ φανῇς κόλαξ (σελ. 50) συνίσων
ἀωνόμως τοὺς προδρόμους σου· διότι πάντες γνωρίζουν
ὅτι οἱ πρόδρομοί σου οὗτοι ἐπελθόντες, ὡς ἀστραπή, πα-
ρασκευάσαι τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου, καὶ ὡς Cultores
literarum Graecarum κηρύξαντες διαπρυσίως ἐπὶ κα-
θέδρας εἰς ὧτα μὴ βουληθέντων ἀκοῦσαι, ἀφοῦ ἔδειξαν ἀπὸ
πόσα στοιχεῖα καὶ τόνους καὶ πνεύματα συνίσταται τοῦ

Θουκυδίδου τὸ προοίμιον, ὅτι ὁ ὕστερος αὐτῶν ἐρχόμενος
ἔμπροσθεν αὐτῶν γενήσεται, ὥχοντο ἀπαγόμενοι εἰς τὸν
προορισμόν των, διὰ νὰ προπαρασκευάσωσιν εἰς οὐ τυχούσαν
Μοῖνῃν, καὶ τοῦ κηρυττομένου ὑπ' αὐτῶν τὸ ἀνῆκον ἐν-
δικίτημα. Ὅσον δὲ διὰ τὰς ὁποίας μεταξὺ τινων λέξεων τοῦ
δοκιμίου μου παρεμβάλλεις παραδειγματικὰς στίξεις,
ἐγὼ σοὶ λέγω ὅτι μακρὰν τοῦ νὰ πειραχθῶ (σελ. 13)
κατὰ σοῦ δισόλου, ἀπορῶ διὰ τί δὲν ἐβαλλες μεταξὺ
καὶ ἐκάστης λέξεως, καὶ ἐκάστης συλλαβῆς, καὶ ἐκάστου
γράμματος. Διότι τότε ἤθελες δείξιν ὅτι ἐνόσεις αὐτόχρη-
μα Θρασύλλειον νόσημα· πλὴν ἐκ τῆς πράξεώς σου φαίνεται
ὅτι εἶσαι εἰς τὰ προοίμια· γράφε λοιπὸν μετὰ θάρρους
(σελ. 15), στίξε, καὶ παραμόρφονε, διότι ἔχεις παρὰ πάντων
πλήρη συγγνώμην καὶ οἰκτιρμόν· ἐνθυμοῦ ὁμως, εἰ δυνατόν,
νὰ διενεργήσῃς καὶ εἰς ὅ, τι ἀνωτέρω (σελ. 7, ὑποσημ.) πρὸς
προστροπῇ. Εἰ δὲ ἀφηνιάσεις, οὐ ὄψι. Καί τ α ὗ τ α μ ἔ ν
π ε ρ ῖ τ ο ὕ τ ω ν, Κ. 'Ρ ὕ σ τ ε.

Αὐτὰρ ἐγὼ καὶ σεῖο καὶ ἄλλης μνήσομαι ἀνδρῆς.

Ἄς μεταβῶμεν δὲ τώρα εἰς τοὺς τέσσαρας τελευταίους
τοῦ δοκιμίου τοῦ Κ. ΠΡ. παραγράφους, διὰ νὰ ἴδωμεν
τὸν Κ. Πανταζὴν πῶς συλλογίζεται, καὶ τότε ἐπανερχόμεθα
εἰς τὸ προκείμενον.

Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους τέσσαρας παραγράφους (σελ.
60—63) ὁ Κ. Πανταζῆς, διότι ἐγὼ εἰς τὸ Δοκίμιόν μου
(σελ. 11—12) εἶπον, « Δέν μας ἐπιτρέπει οὔτε ὁ χρόνος,
» οὔτε ἡ ὑπόθεσις ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τίνι τρόπῳ
» εἰσῆγετό τις ὑπόθεσις εἰς δίκην παρὰ τοῖς ἀρ-
» χαίοις, καὶ τίνι τρόπῳ διεξεπεραιόνητο ἐπιφυλαττόμεθα δὲ
» ν' ἀναφέρωμεν περὶ αὐτοῦ, ὅταν πληροφορηθῶμεν ὅτι
» δὲν ἀπαρέσκομεν προθυμοὺς νὰ προσφέρωμεν

» τὸ κατὰ δύναμιν· ἀκούεις Πανταζῆ; Προθυμού-
 » μ. ε. ν. ο. ι. νὰ προσφέρωμεν τὸ κατὰ δύναμιν. Πλὴν
 ἀλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς ὅσα λέγεις πρὸς ἀπάντησιν. Εἰς τὴν
 πρὸς ταύτας δὴ τὰς τρεῖς λέξεις μου ἀπάντησιν τοῦ ὁ Κ.
 Ζώης ἢ Πανταζῆς, ἀναφέρων ὀλοκλήρους σελίδας, δὲν φαί-
 νεται παίζων, οὐδὲ σπουδάζων, καὶ οὔτε πρηνῆς, οὔτε ὑπτιος,
 οὔτε ὀρθιος ἐπιχειρεῖ, ἀλλ' αὐτόχρημα . . . φορτωθεὶς ξέ-
 νων παραπομπάς, ξένας παρατηρήσεις, κ' ἐπιδεικνύμενος
 πόσῃν εἰς τὰ πάντα ἔχει γνώσεων ποικιλίαν καὶ ἔκτασιν,
 μεταχειρίζεται καὶ τὸ πρὸς τὴν ὁμιωνυμίαν λεγόμενον
 σόφισμα· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἐξελέγχεται ἐκ τῶν λόγων
 του. — Τί εἶπον Κύριε Πανταζῆ; » Τίνι τρόπῳ εἰσήγετό
 τις ὑπόθεσις εἰς δίκην. . . καὶ διεξεπεραιόνητο. « Σὺ
 δὲ τί γράφεις, ἀνώνυμε καὶ Ζώη καὶ Ζωΐλε, καὶ πολυώ-
 νυμε Πανταζῆ καὶ Πανταζΐλε, καὶ Δ. Ῥύσιε, καὶ ὅ,τι ἂν
 ἐθέλῃς διὰ τὴν ἀνωνυμίαν σου; — χεῖμαρρον λέξεων, φόρδην
 ἀναίδην καὶ ἀναρίγδην, κατὰ τὴν ἀνάμικτόν σου πολυώνυ-
 μίαν· περὶ νομοθεσίας τῶν ἀρχαίων κτλ. περὶ ἀρχαιρεσιῶν,
 δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων ἐν γένει, τῆς πολιτικῆς καταστά-
 σεώς των, τῶν νόμων, τῶν κριτηρίων, τῶν προσόδων, κτλ.
 καὶ περὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, de judiciorum
 publicae ratione et ordine apud Graecos et Romanos.
 de judiciis, et de comitiis Atheniensium, καὶ — Anti-
 quitates juris publici Graecorum, κτλ. — Σὲ ἐρωτῶ, Κ.
 Πανταζῆ. Ὑπάρχει τις διαφορὰ μεταξὺ εἰσαγωγῆς εἰς δί-
 κην καὶ διεκπεραιώσεως τινος ὑποθέσεως, καὶ μεταξὺ
 Νομοθεσίας, κτλ; Ἄς ἀποκριθῶσιν ἄλλοι ἀντὶ Σοῦ, καὶ ἄς
 ἀποφθῶσι, πότερος ἡμῶν εἶναι. . . ἐγὼ κομπορρήμων, ἢ σὺ
 αὐτόχρημα σοφιστής καὶ πότερος ἡμῶν χρήζει συμβουλῆς. . .
 ἐγὼ διὰ γραμματικὴν, ἢ σὺ δι' εὐχὴν.

Ἐνταῦθα ὄφειλον ν' ἀναφέρω καὶ ὅσα ὁ Κ. Πανταζῆς προσβάλλει πανταχοῦ τοῦ δοκιμίου του καὶ σαρκαστικῶς εἰρωνεύεται τῆς διατριβῆς μου λέξεις, καὶ μάλιστα τὰς κεφαλαιογραφημένας (Σελ. 46), καὶ τὴν εἰς τὸν λόγον ἀλλαγὴν τοῦ προσώπου (Σελ. 49). Ἄν ἦτον ἕτερός τις παρὰ σέ, Πανταζῆ, ὁ γράφων, καὶ ἔγραφεν, ὡς ἀνήκει εἰς λόγιον, ναί, ὄφειλον μυριάκις. Σὺ δὲ, ὦ . . . τίς εἶ; ποῦ σοι ἀληθοῦς παιδείας μετουσία; πόθεν λαβόντι; ἢ πῶς ἀξιωθέντι; Εἴτα βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα, καὶ τολμᾷς νὰ γράφῃς «Ζητῶ εἰς ταῦτα λόγον». — Ἄν ἡ ὑπόθεσις δὲν μ' ἐβίαζε νὰ ἐπανεέλθω ὅθεν ἐξέβην, καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, πότερον, εἰς τὸν στοιχειοθέτην ν' ἀποδοθῶσι τοιαῦτά τινα κεφαλαιογραφημένα συνήθη παροράματα, ὥς τινα τούτων ἐτόλμησε νὰ διορθώσῃ καὶ ὁ Κ. Πανταζῆς, ὡς λέγει εἰς τὴν προειδοποίησίν του, ἢ εἰς ἐμὲ τὸν ὅστις οὔτε διόρθωσιν τοῦ στοιχειοθετημένου ἔκαμον, δὲν ἤθελον δῶσειν εἰς τὸν Κ. Ῥύσιον λόγον ἕτερον, εἰμὴ ἀφοῦ ἤθελον τὸν κάμει νὰ παρατηρήσῃ ἐπιτροχάδην τρεῖς μόνον φράσεις ἐκ τῶν πολλῶν τῆς ἀπαντήσεώς του, μ ο ὕ π α ρ έ σ χ ε ν (προειδοπ. στίχ. 6), μ α κ ρ ᾶ ν τ ο ὕ ν ᾱ π ε ι ρ α χ θ ῇ (σελ. 13 στίχ. 22.), κ α θ ὥ ς β λ έ π ο μ ε ν (σελ. 15. στίχ. 7.), ν ᾱ τ ῶ ἐξηγήσῃ μόνον τὴν φαινομένην τοῦ στοιχείου Ρ ιδιότητα, ὅτι ἐὰν εἰς τὴν γενικὴν λέξιν ρ ῆ τ ω ρ ἐκ τοῦ χρόνου παχύνεται, εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ΖΡ. καὶ ΗΡ. προσηγορίαν πολλαπλασιάζεται. Ταῦτα ἤθελον ἀπαντήσῃς τὸν Κ. Ζώην ἢ Πανταζῆν, καὶ τοιαῦτα ἕτερα, κατάλληλα εἰς τὴν 3. ὑπόσημ. τῆς 45. σελίδος του, διὰ νὰ τὸν πληροφορήσω ὅτι, ὅποσοι καὶ ἂν ᾦναι τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι διδακτικῶν καταστημάτων οἱ ἀκροαταί, δὲν κατέχουν τὰς ἑδρας εἰς ἀναπλήρωσιν μόνον τῶν θέσεων, ὡς αὐτὸς ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ, ἀλλ' ἀμιλλῶνται νὰ ἀποβαίνωσιν

ὑσμῆρσι ἑαυτῶν βελτίονες, γινόμενοι τῶν διδασκάλων των «λίθος λυδία» καὶ παράδειγμα, τῶν προδρόμων του τὰ παθήματα. Πλὴν σὺ ἐμπαιζὼν τοὺς Προφήτας τῆς Ἀγίας Γραφῆς (σελ. 27. στίχ. 18—20), καὶ σαρκάζων τὴν Καινὴν Διαθήκην (σελ. 28.), δύνασαι νὰ φεισθῇς ἀκροατῶν καὶ δοκιμίων; Πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Ἐν τούτοις ἡ ὑπόσχεσίς μου μὲ καταναγκάζει νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ προκείμενον, τὸν παράγραφον δηλ. τῆς 38 σελίδος τοῦ δοκίμιου τοῦ Κ. Π. Ρ. ὡς συνεχιζόμενον μὲ τὸν πρῶτον, περὶ οὗ διέλαβον, κ' ἐπισυνάπτων τὴν 5 ὑπόσημ. τῆς 45 σελίδος, νὰ ὑποδείξω ἐκ πάντων τούτων, ὁπότερος ἡμῶν εἶναι λογοκλόπος.

Εἰς τὸν εἰρημένον παράγραφον ἀποτεινόμενον εἰς ὅτι ἐγὼ διέλαβον περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου, ἀφοῦ ὁ Κ. Πανταζῆς σοφιστικῶς σαρκάζῃ, διαστρέφῃ, καὶ ῥητορικώτερον παραλείπῃ κτλ., φθάνει μόλις εἰς τὸ τέλος· θέλων δὲ νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἰδιότης μου ἀνακάλυψις, μὲ παραπέμπει εἰς τὸ προοίμιον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Μαιτζνέρου διὰ νὰ ἀναγνώσω παρὰ τοῦτο καὶ ἄλλα περίεργα. — Ἐδῶ σ' ἔχω, Κύρ Πανταζῆ. — Πάλιν εἰς τὴν 5 ὑποσημείωσιν τῆς 45 σελίδος, διότι ἐγὼ εἰς τὸ δοκίμιόν μου προσδιορίζω τὴν ἐποχὴν (1834) καὶ τὸν τόπον (Ναύπλιον) τῆς διορθώσεως, ὑποσημειοῖ ὁ Κ. Πανταζῆς ὅτι, Περὶ τοῦ πότε, ποῦ καὶ πῶς εἰς τοιαύτην περίστασιν οὔτε ἐρωτᾷ ποτε κανεῖς, οὔτε δύναται νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ εἰς τίποτε. — Τώρα βλέπομεν Κύρ Ζῶη.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ἀπασχολῶ τὸν ἀναγνώστην ἀπὸ τῆς ὑποθέσεώς μου, θέλω κάμειν, ὡς πρὸς τὰς εἰρημένας προτάσεις, τὰς ἐξῆς εἰς τὸν Κύριον Π. Α. Ῥύσιον ἐρωτήσεις.

Ὡφελίμον ἦτο, Κ. Πανταζῆ, νὰ διαλάβω περὶ τῆς ἐκ-

βάσεως τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου, ἡ περιττόν; εἰ μὲν ἦτον ὠφέλιμον, διὰ τί, ταλαίπωρε, σοφίζόμενος θέλεις νὰ προσάψῃς μῶμον εἰς ὅ,τι ἐδυνήθην νὰ συντελέσω; εἰ δὲ ἦτο περιττόν, διὰ τί δὲν ἐπικρίνεις τὸν Μαίτζνερν, ὅστις ὄχι πρῶτος, ἀλλὰ δεύτερος καὶ μετ' ἐμέ ἀναφέρει περὶ τῆς τοῦ λόγου ἐκβάσεως εἰς τὸ προοίμιόν του; Ἴδου τώρα καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς ὑποσημειώσεώς σου. Ἴδου διὰ τί ὁ Κ. Πανταζῆς γράφει καὶ ὑποσημειοῖ καὶ διατείνεται ὅτι, περὶ τοῦ πότε . . . ἔκαμε τὴν διόρθωσιν κανεῖς ποτε οὔτε ἐρωτᾷ, οὔτε τοῦ χρησιμεύει εἰς τίποτε. Ναι, Κύριε Ρύσιε, ἐχρησίμευε πολὺ διὰ σέ, ἂν δὲν ἐσημείωνα τὴν ἐποχὴν· διότι τότε ἄς μετεχειρίζομην ὅποσαδήποτε δεσμὰ καὶ ἂν ἤθελον, διὰ νὰ σέ κρατήσω· πλὴν τώρα βλέπεις ὅτι ἡ κακὴ σου τύχη κ' ἐδῶ σέ κατέτρεξεν. Ἐν τούτοις ἐγὼ σ' ἀφίνω νὰ διαλογισθῇς πρὸς καιρὸν, ἕως οὗ διαλάβω περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ Λεοκράτους, καὶ τότε ἐγὼ τοῦ κατευνάζω τῆς κεφαλῆς τὸν κλυδωνά.

Δὲν ἐξηρέσθη ὁ Κ. Π. εἰς ὅσα ἐσοφίσθη περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ λόγου, ἀλλὰ μεταβαίνων καὶ εἰς ἕτερον ἐφεξῆς παράγραφον τῆς 39 σελίδος, κρίνει, ἐπικρίνει καὶ παρὰ κρίνει μέχρι τῆς 45 σελίδος· καὶ ἀφοῦ διὰ πολλῶν Λοιπὸν, καὶ παντοίων σημειώσεων καὶ παραπομπῶν δογματίζει ὅτι ἡ εἰκασία μου περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Λυκούργου εἶναι διόλου ἀσυμβίβαστος μὲ ὅσα λέγει ὁ Ῥήτωρ, καὶ ὅτι εἶμαι ἄκριτος καὶ τρελλός, καὶ οὔτε ἐννοῶ τί γράφω, ἐπιλογίζεται μάλιστα, ὅτι ἔφερε καὶ τῆς εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ἐπικρίσεώς του, τὴν ἀνήκουσαν καὶ ἀξιοχρεῶν ἀπόδειξιν.

Πρὸς ταῦτά σου τὰ σοφίσματα, Στρεψιάδῃ Πανταζῇ, δὲν ἦτο δίκαιον γ' ἀπαντήσω ποσῶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ σοῦ ἐφάνη, ὡς λέγεις, (σελ. 39.) ἰδιαιτέρας

προσδοχῆς ἄξιον, ὅτι ἐγὼ εἶπον περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Λεωκράτους, δηλαδή ὅτι ἐδυνήθη ν' ἀπολυθῇ, εἴτε διὰ τὸν πλοῦτόν του, εἴτε διὰ τὰς σχέσεις του, εἴτε διότι δὲν ἦτο νόμος κείμενος, κτλ. καὶ ἐξοπλίζεσαι κατ' ἐμοῦ διὰ τὴν βραχυλογίαν (σελ. 40.) μὲ ὅσα ὁ Λυκοῦργος ὡς κατήγορος ἐπιχειρεῖ κατὰ χρέος νὰ ἐνοχοποιήσῃ τὸν Λεωκράτην, σ' ἀποκρίνομαι. Ὅτι ἐγὼ εἶπον περὶ τοῦ, δὲν ἦτο νόμος κείμενος, τὸ προεῖπεν ὁ Κοραῆς εἰς τὴν 46 σελίδα (στίχ. 29.) τῆς ἐκδόσεώς του. «Οὐ γὰρ ἦν νόμος κείμενος κατὰ τῶν ἀποδημούντων ἐν τοιούτοις καιροῖς, κτλ.» — Πιστεύεις τὸν Κοραῆν, Πανταζῆ; — Πρόσεξον, ἂν δὲν τὸν πιστεύῃς, εἰς ὅσα τοῦλάχιστον λέγει ὁ ἴδιος Λυκοῦργος (α), τοῦ ὁποίου διὰ βραχυλογίαν ἐφορτώθης τὴν ἀνακεφαλαίωσιν.

«Παρεῖσθαι δέ, — ἀκούεις, Πανταζῆ, — Παρεῖσθαι δέ τὴν ὑπὲρ τούτων (β) τιμωρίαν συμβέβηκεν, ὦ ἄνδρες, οὐ διὰ ῥαθυμίαν τῶν τότε νομοθετούντων, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις γεγενῆσθαι τοιοῦτον μηδὲν, μήτε ἐν τοῖς μέλλουσιν ἐπίδοξον εἶναι γενέσθαι· ὡς μήτε κατηγορίαν μήτε τιμωρίαν ἐνδέχεσθαι εὐρεῖν ἄξιαν. Διὸ, — πρόσεχε Ζώη, — Διὸ, ὦ ἄνδρες, δεῖ ἡμᾶς γενέσθαι μὴ μόνον τοῦ νῦν ἀδικήματος δικαστὰς, ἀλλὰ καὶ νομοθέτας (γ). Ὅσα μὲν γὰρ, — ἄκουε, Πανταζῆ, — Ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἀδικημάτων νόμος τις διώρικε, ῥᾶδιον τούτῳ κανόνι χρω-

(α) Σελ. 3. ἐκδ. Κορ. — (β) Βλ. τὰς διαφόρους γραφὰς τοῦ τεμαχίου τούτου παρὰ Μαιζνιέρ. σελ. 6. — (γ) Παράβαλε τώρα τὴν ἀντίφασιν περὶ τῶν καθεστῶτων νόμων, πρὸς τὸ, δὲν ἦτο νόμος κείμενος, κτλ. ἀφ' οὗ ἀναγνώσεως καὶ τὸ, «ἅπανσι τοῖς γεγραμμένοις ἐνοχον ὄντα (σελ. 2 στίχ. 20.) τοῦ ἰδίου λόγου.

« μένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας· ὅσα δὲ μὴ σφόδρα πε-
 » ριέληφεν. πρόσσεχε Ζώη ἀναγκαῖον τὴν
 » ὑμετέραν Κρίσιν καταλείπεσθαι παράδειγμα τοῖς ἐπι-
 » γινομένοις. » Ἀνάγνωθι δὲ τώρα, εἰ γινώσκεις ἂ ἀναγι-
 νώσκεις, ἀνάγνωθι δὴ, ῥύσιέ μου Στρεψιάδες, καὶ ὅσα περὶ
 τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἄλλων σχέσεων (α) τοῦ Λεωκράτους
 εἶπε μετ' ἐμὲ εἰς τὸ προοίμιόν του ὁ Μαίτζνερ, ἐξ αὐτῶν
 τῶν παραγράφων τοῦ ῥήτορος εὐστόχως ποριζόμενος τὰς
 ἀποδείξεις. Ἄκουε.

Quo psephismate spreto Leocrates—πρόσσεχε Παν-
 ταζῆ, —Atheniensis, homo dives et illustris, quip-
 pe qui domum possideret Athenis (§. 22), servosque
 aleret χαλκυτύπους (§. 58) atque in publicanorum
 esset numero, qui παντοκράτην vectigal redemerant,
 amicitiaque vinculis cum splendidissimis
 et ornatissimis suae civitatis viris conjun-
 ctus (§. 135, 139, sq.), ἀκούεις τὸ εἶτε δι' ἄλλους λόγους;
 amicitiaque vinculis cum splendidissimis
 et ornatissimis viris conjunctus. Σοῦ φαίνεται
 λοιπὸν ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἰς ταύτην τὴν παρα-
 τήρησίν μου ὅ,τι λέγω περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Λυκούργου;
 Ἄς Σοῦ φανῇ τῆς ἰδιαιτέρας Σοῦ προσοχῆς ἀξιότε-
 ρον, τοῦ ἐπομένου μου παραγράφου τὸ συμπέρασμα· καὶ ἄφες
 ὅσα ὁ ῥήτωρ λέγει διὰ νὰ πείσῃ τοὺς δικαστὰς εἰς τοὺς λό-
 γους του διὰ τὸν σκοπὸν του, ἅτινα ἐφορτώθῃς καὶ Σὺ διὰ
 τὸν σκοπὸν σου, καὶ δὲν ἔγνων ὅσα ἀνέγνων εἰς τοῦ Μαίτζνέ-
 ρου τὸ προοίμιον ταῦτα· Lycurgus, vir de patria optime

(α) Βλέπε, Κύρ Πανταζῆ Α. ῥύσιε, τὸ, εἶτε δι' ἄλλους λόγους τῆς 44 σελ.

meritus atque acerrimus proditorum inimicus et accusator in iudicium vocat et per εισαγγελίαν (α) accusat. Multiplicibus autem et atrocissimis criminibus προδοσίας, δήμου καταλύσεως, ἀσεβείας, λειποταξίου, ἀστρατείας obnoxium (id, — πρόσεχε Πανταζή, — id quod orator contendit §. 147: nos non item) ad supplicium rapere studet Lycurgus. Τὰ ἐννοεῖς αὐτὰ, Κύρ Ζώνη, ἢ ὄχι; εἰ μὲν τὰ ἐννοεῖς, ἔπρεπε νὰ σκεφθῇς τί ἔμελλες νὰ γράψῃς· εἰ δὲ ἀγνοεῖς, ἀνάγνωθι τοῦλάχιστον ὅσα (Σελ. 58) περὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ Λυκούργου σὺ ἴδιος μεταφράξεις ἀπὸ τὸν Ἑρμάννον, καὶ κρίνεις ὅτι εἶναι ἀρμόδιον ἐν μέρει νὰ εἰπωθοῦν καὶ περὶ τῶν προδρόμων εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἔθνους μας ἀναγέννησιν. « Ὁ σοφιστικὸς (μεταφράξεις) χαρακτήρ τοῦ λόγου, ὅστις κινεῖ » πάντα λίθον ν' ἀποδείξῃ τὸν Λεωκράτην ἄξιον τῆς ἐσχάτης τιμωρίας, καταφαίνεται πολλαχοῦ » κτλ. Ἐδῶ σ' αἰσῶμαι, Κύριε ἐκδότα, νὰ παραβάλῃς τὰ εὑρημένα μόνος σου, καὶ νὰ ἴδῃς πόσον κατάλληλος εἶναι νὰ λέγεται διὰ σὲ τὸν ἴδιον ἢ περίοδος αὕτη, ἂν μόνον μετὰ τὸ, λόγου, προσθέσῃς, Μου· καὶ ἀντὶ Λεωκράτην, βάλῃς, Χρυσοβέργην· καὶ μετὰ τὸ, πολλαχοῦ, προσθέσῃς, τοῦ δοκιμίου μου· οἷον, ὁ σοφιστικὸς χαρακτήρ τοῦ λόγου Μου, ὅστις κινεῖ πάντα λίθον ν' ἀποδείξῃ τὸν Χρυσοβέργην ἄξιον τῆς ἐσχάτης τιμωρίας, καταφαίνεται πολλαχοῦ τοῦ δοκιμίου Μου, κτλ. πλὴν, sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas. Ἐγὼ δὲ ἀδιανοήτων, εἴτε δύνασται, ὡς λέγεις εἰς τὴν προειδοποίησίν σου, νὰ μείνῃς πανταχοῦ ἐμβριθής, οὕτως εἰπεῖν,

(α) Παράβαλε τώρα, Κύρ Πανταζή, τὰ ἐπὶ κεφαλῇς τῆς 44 σελίδος σου.

καὶ σπουδάζων, εἴτε μὴ, μεταβαίνω εἰς τὸν παράγραφον, τοῦ ὁποίου τὸ συμπέρασμα σ' εἶπον νὰ σοῦ φανῇ τῆς ἰδιαιτέρας σου προσοχῆς ἀξιώτερον.

Πόθεν λοιπόν, ἀναγνώστα, ἡ τοσαύτη πολυμαθία καὶ φιλολογία τοῦ Κ. Πανταζῆ; Πόθεν ὁ Κ. Ζῶης γνωρίζει τὰς διαφόρους ἐκδόσεις; Πῶς ἐνθυμεῖται ὁ Κ. Ῥύσιος τὴν χρονολογίαν τῶν ἐκδοτῶν; Πόθεν τὰς ἐργασίας ἐκάστου, ἅτινα πάντα ἐν ἀκαρεῖ ἀναπολεῖ βρενθυόμενος, καὶ σπεύδει νὰ μεδείξῃ λογοκλόπον; Ἐγὼ θέλω διδάξαι.

Κατὰ τὸ 1836, δύο ἔτη δηλ. μετὰ τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἐπρότεινα διόρθωσιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος χωρίων τοῦ Λυκούργου, ἐξέδωκεν ὁ Κ. Ἐδουάρδος Μαιτζνέρος ἐν Βερολίνῃ τὸν λόγον τοῦ Λυκούργου μετὰ κριτικὰς σημειώσεις καὶ φιλολογικὰ ὑπομνήματα. Ταῦτα πάντα στολισθεὶς ὁ λογιώτατος Κύριος Πανταζῆς Α. Ῥύσιος, μᾶς ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ μέσον, πεπεισμένος ὅτι οὐδέποτε δὲν θέλει κοιμισθῇ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ τοιαύτη ἐκδοσις (α) ὠφεληθεὶς δὲ τὴν περὶ ῥίστασιν ταύτην, καὶ βοηθούμενος ἀφ' ὅσα ἐξέμαθεν, εἰ ἐξέμαθε, Λατινικά, καὶ μεταφράζων κακῶς (β) κακῶς ὀλίγας τινὰς λέξεις, σημειώσεις καὶ παραπομπὰς τοῦ Κ. Μαιτζνέρου, πηδᾷ αὐτόματος εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον μετὰ ξένα προκαλύμματα, καὶ ἀπαιτῶν τοὺς ἄλλους νὰ ᾔναι προφηταί, ἐνίσταται εἰς τὰ προερευρημένα, γαυριᾷ πρὸς πάντας, τὸν μὲν ἀπειλῶν, τὸν δὲ ἐξυβρίζων, τὸν δὲ εἰρωνευόμενος (σελ. 52—53), ἐμὲ δὲ λοιδορούμενος καὶ ἀποκαλῶν κολοῖόν (σελ. 54). Κακοήθης δὲ ὧν καθ' ὅλα καὶ διαστροφεὺς, Κύριε Ζῶη, ἐξηλέγχθης καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην εὐθι-

(α) Ἄς ἔχουν τὸ κῆρυξ οἱ ἐν Ἀθήναις βιβλιοπῶλαι, οἵτινες κατέστησαν καὶ ἐνταῦθα γνωστὴν τὴν ἐκδοσιν τοῦ Μαιτζνέρου. — (β) Βλ. ἐφεξῆς.

τατος, μὴ καταδεχθεὶς κατὰ τὴν συνήθειάν σου, ν' ἀναφέρῃς αὐτὸν περὶ τοῦ κολοιοῦ μῦθον, ὡς ἀπεσώθη ἑπταπλοῦς (α). ἔλλα διαστρέψας καὶ αὐτοῦ τὰς περιόδους, ἠθέλησας νὰ γείνης καὶ μυθογράφος, ἐπινοῶν ἀέρας καὶ προστριβὰς, καὶ παρεισάγων ἀσύμφωλα καὶ παράμορφα φρασεῖδια· ἐπειδὴ δὲ, Κύριε ΠΡ, ἀπεστῆθις πολλὰ ῥητὰ, ὡς φαίνεται, καὶ μύθους, καὶ μεταχειρίζεσαι τούτων, ὅ, τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἔλθῃ, ἐνθυμῆσαι δὲ καὶ τὸ, « ὑποῖον κ' εἵπησθα μῦθον, τοῖόνδε κ' ἐπακούσαις, » συγχώρησον ἐγὼ νὰ σοὶ ἐφαρμόσω εἰς τὴν περιστάσιν σου ταύτην κατὰλληλον μῦθον τοῦ Αἰσώπου. Ἄκουε·

« Ὀνος δορὰν Λέοντος ἐπενδυθεὶς, Λέων ἐνομιζέτο πᾶσι. Καὶ φυγὴ μὲν ἦν ἀνθρώπων, φυγὴ δὲ ποιμνίων· ὡς δὲ ἀνέμου πνεύσαντος ἡ δορὰ περιτρέθη, καὶ γυμνὸς ὁ ὄνος ἦν, τότε πάντες ἐπιδοαμόντες ἔυλοῖς καὶ ραπάλοις αὐτὸν ἔπαιον. (β) » Ἀκουεῖς, Ζώη; ἔυλοῖς καὶ ραπάλοις αὐτὸν ἔπαιον, δηλ. τοῦ ἔδωκαν νὰ καταλάβῃ ὅτι ἦτον . . . Ὁ μῦθος δηλοῖ. Κρίνε λοιπὸν τώρα, Κ. ΠΡ. ποῖος εἶναι κολοιὸς, ποῖος σφετερίζεται τ' ἀλλότρια, καὶ ποῖος εἶναι ἐνδεδυμένος ξένον προκάλυμμα. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, Κύριε Ῥύσιε.

Αὐτὰρ ἐγὼ καὶ σέο καὶ ἄλλης μνήσομ' αἰδιῆς.

Ἄς ἔλθωμεν τώρα καὶ εἰς τὰ δύο χωρία τοῦ λόγου τοῦ Δουκουργοῦ, τῶν ὁποίων ἐγὼ μὲν ἐπρότεινα τὴν διόρθωσιν, ὁ δὲ Κ. Ζώης τὸ μὲν ἀγωνιᾷ συστρέφων ἑαυτὸν νὰ καταβάλῃ ἐνδεδυμένος ξένην καὶ ἀκατάλληλον πανοπλίαν, τὸ δὲ

(α) Βλ. Καραῖ Μύθ. Αἰσώπ. συναγ. μῦθ. 188. θέλωμεν ἰδεῖ καὶ ἄλλα.

(β) Ἐκ τῆς τῶν Αἰσώπ. μῦθ. συναγ. Καραῖ. μῦθ. 258.

βλέπων ἀκράδαντον, ἀπεπειράθη νὰ προσβάλλῃ τοῦλάχιστον μὲ ὕδρεις καὶ σαρκασμοὺς, διὰ νὰ μὴ μείνῃ οὐδὲν μέρος τοῦ δοκιμίου μου ἀβέβηλον. Καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξε, μιμούμενος τοῦ μυλωνᾶ τὸ μάθημα· ὅστις μεμυημένος μὲ ἀράς παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν προγόνων του νὰ ὑπεκκλέπτῃ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν τῶν πορευομένων ν' ἀλέσωσιν εἰς τὸν μυλῶνά του τὸν σῖτόν των, ἐπειδὴ ποτε δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑπεξαίρῃ ἀπὸ τινος τὰ σακκία σῖτον διὰ τὴν τούτου ἐγρήγορσιν, ὅτε ἀνέθετεν ἐπὶ τὸ κτῆνος τὰ σακκία τοῦ ἀλεύρου, τὰ ἐκτύπη διὰ νὰ παιπαλισθῇ τοῦλάχιστον, φοβούμενος μήπως δὲν ἀφοσιώσῃ ἑαυτὸν τὰ πρὸς τοὺς προγόνους, καὶ λησμονήσῃ τὴν τέχνην του. Δόγοι, Κ. Πανταζῆ, λόγοι ἰσχύουν, καὶ ὅχι παραλαλήματα· λόγους ζητοῦν οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀναγνώσαι εἴτε παχύδερμοί τινες εἶναι, εἴτε ἀρτοποιοὶ καὶ βάνουσοι, ὡς ἀναισχύντως τοὺς ἀποκαλεῖς (Σελ. 13, καὶ σὴμ. 1.)· λόγους ἀπαιτοῦν κωφεύοντες εἰς τοὺς παραλογισμούς σου καὶ ἐλεοῦντές σε δι' αὐτούς. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Τῶν εἰρημένων λοιπὸν δύο χωρίων, τὸ μὲν τοῦ Εὐριπίδου καίτοι εὐρίσκει ὁ Κ. ΠΡ. ὀρθῶς ὑπ' ἐμοῦ διωρθωμένον, (Σελ. 30), καταφεύγει ὅμως εἰς τοῦ μυλωνᾶ τὸ παιπάλισμα (Σελ. 31—38)· καὶ ἐπειδὴ ὅσα διὰ τὸ χωρίον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Κ. Ζώης, εἶναι ἀγυρτικά, παιδαριώδη καὶ ποταπὰ, καὶ ἐπειδὴ καθ' Ὁμηρον εἰπεῖν. (α)

Ἐχθρὸν δέ μοι ἐστίν,

Αὗτις ἀριζήτως εἰρημένα μυθαλογεύειν.

Δὲν θέλω τίποτε ἕτερον ἀπαντήσῃ πρὸς τοῦτον τὸν μυλωνᾶν, εἰ μὴ ὅτι καὶ εἰς ἐμὲ ἐφάνη περίεργον, πῶς ἐνῶ ἀνα-

φέρω ὅτι τὴν διόρθωσιν τὴν κάμνω εἰς τοῦ Κοραῆ τὴν ἔκδοσιν, καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Κ. ΠΡ. (Σελ. 32) ὁ ἀναγνώστης, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν ἀντιπαραθετικὴν περιέργειαν συνιστῶ τὰ λοιπὰ, ὑποτίθεται ὅτι ἔχει ἢ πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν Κοραῆν, πῶς δὲ νὰ μὴν ἀναφέρω ὅτι οὗτος ὁ Κοραῆς παραπέμπει εἰς τὸν Ἰσοκράτην, Ἡρόδοτον, Παυσανίαν καὶ Στράβωνα. Τὸ δὲ περιεργότερον, ὅτι ἐγὼ ἀναφέρω τὴν ἔωλον ἤδη καὶ τολμηρὰν μετατροπὴν τῶν στίχων ἀπὸ τοῦ Μουσγραβίου, ἐνῶ κατὰ τὸν Κύρ Ζώνη (σημ. 3, σελ. 32) «Καλὸν τούτου (τοῦ Μουσγραβίου) μόνον τὸ παραδεδεγμένον ἀφ' ὅλους ἀναστρέφει ἀντὶ ἀναστρέφει». Τρεῖς, Πανταζῆ, καὶ τετράκις, Ζώνη, περίεργος μ' ἐφάνη ἡ ἀναίσχυντός σου τῆς εἰρημένης 3 σημειώσεως ταύτης κλοπὴ ἀπὸ τέως ἄγνωστον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔκδοσιν τοῦ Μαιτζνέρου, ὅπου πάλιν ἀναγνώθῃ πῶς τὴν λέγει (Σελ. 251—2) λατινιστί· οἷον, ἀναστρέφει autem pro ἀναστρέφει (v. 48) jam Musgravius optimo jure restituerat poëtae.—Ἐν μόνον κεφαλαῖον Μ. ἀνέβαλλες μετὰ τὴν νεοσφισμένην ταύτην σημείωσίν σου, καὶ παρατήρησίν σου, ἕωσοῦ νὰ μᾶς γείνη εἰς τὴν Ἑλλάδα γνωστός καὶ ὁ Μαίτζνερος (α), ἥθελες τοῦλάχιστον χαίρει τὴν τιμὴν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη εἶναι τοῦ μεταφραστοῦ, ἢ τοῦ Μισαγύρτου. Πλὴν... la festa de' baroni poco dura. Ἄς φανῇ τώρα καὶ εἰς σὲ μυριάκις περίεργον, Βαρὼν Πανταζῆ, ὅτι εἰς κανένα δὲν φαίνεται οὐδὲ πολλοστημόριον περίεργον, ἀλλὰ μάλιστα συνηθέστατον, ὅτι

(α) Ἀναθεμάτιζε τὸ κεφάλι σου ποῦ δὲν ἤξευρες οὔτε νὰ κλέψῃς οὔτε νὰ κρύψῃς, Πανταζῆ.

εἰς ὅλην σου τὴν φυλλάδα κατέφυγες εἰς (τὸ refugium peccatorum) τοῦ Κ. Μαιτζνέρου τὴν ἐκδοσιν, καὶ ἀπ' αὐτὴν σφετερισθεὶς ὄχι μόνον γραμματικὰς, φιλολογικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς παρατηρήσεις, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἂν εἴπῃς ἄλλο, ἐκτὸς τῆς κακοθείας, ἥτις εἰς μὲν τὸν Κ. Μαιτζνέρον οὔτε ἐπίδοξος εἶναι (καίτοι σὺ ἀποτολμᾷς νὰ τὸν παραστήσης τοιοῦτον, ὡς θέλομεν ἰδεῖν), εἰς σὲ δὲ καὶ ἐκ περιουσίας ὑπερπολάζει, ἦλθες νὰ μᾶς τὰ πωλῇς ὡς τῆς κεφαλῆς σου γεννήματα, καίτοι δυνάμενος νὰ μεταχειρισθῇς παχείας τε καὶ ἰσχνάς, κ' ἐκτεταμένας κ' ἐπιτετμημένας φλεγματικῶν γραμματικῶν· πλὴν ὄχι, Κύρ Ζώη· αἱ τοιαῦται γραμματικαὶ ἀπαιτοῦν καὶ φλεγματικούς ἀναγνώστας, καὶ Δηλίους κολυμβητάς, ὄχι δὲ καὶ τετραδίτας λογιστάτους· καθὼς καὶ τῶν σταδίων τὸ μὲν φιλολογικὸν ἀπαιτεῖ προαηλιμμένους ἀθλητάς, ὄχι δὲ καὶ μυθικούς Λεοντοχταίνους, τὸ δὲ πολεμικόν, Ἄγρι- μέμονας καὶ Ὀδυσσεάς, καὶ ὄχι ἀκριτομήτους Θερσίτας. Ὅθεν ἀφοῦ σ' ὑπενθυμίσω νὰ συλλογισθῇς ἂν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι καὶ πρὶν ἢ ὁ Εὐμόλπος ἐπιστρατεύσῃ, ἐλάτρευον τὸν Ποσειδῶνα ἔχοντες προστάτην καὶ πολιούχον τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ πρὸς ταῦτα νὰ παραβάλης τὸ εἰσάξιόν σου, μὲ τὸ στηρίξιόν μου, μεταβαίνω εἰς τὸ πολύκροτον καὶ πολυώδινον « Οἱ πατέρες ἡμῶν κτλ.»

Ἐνταῦθα ἐάν τις ἀντιπαραβάλλῃ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα ἐν τῷ δοκιμίῳ μου (σελ. 3—6), πρὸς ὅσα ὁ Κ. ΠΡ. ἐν τῷ Μεσαγύρτη του (σελ. 16—30) ἀντιτάττει πρὸς ἀναίρεσιν, ἢ μᾶλλον διασυρμὸν ἐμοῦ καὶ ἄλλων, αὐθωρεὶ θέλει σταθμίσει διὰ τῆς τρυάνης τῆς ἀμεροληψίας, πόσους ὁ λογιστάτος Πανταζῆς Α. Ῥύσιος ἄγει, καὶ θέλει κρίνειν ὄντως περιττὸν ν' ἀντιτάξω κ' ἐγὼ πρὸς τοὺς φληνάφους τοῦ Πανταζῆ καὶ τὴν

ἐλαχίστην ἀπάντησιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ μέρος τοῦτο φοβούμενος ὁ Κ. Π. μὴ καταδικασθῇ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας του (σελ. 18. σημ. 2) ὥςτις ἀβέλτερος, ἔσπευσεν ἃ δείξῃ τὴν γραμματικὴν του δεινότητα, εἰς τὸ πείσμα π. χ. υἱῶν τινων τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἢ τῆς Θέμιδος ἢ καὶ ἄλλων ὁποιωνδήποτε (σελ. 52 σημ. 3), ἐξ ὧν ἴσως ἐτόλμησέ ποτέ τις, ἱατρὸς μὲν κατανοήσας τὴν φρενητικὴν του κατάστασιν, νομικὸς δὲ τὴν ἀσυνάρτητόν του καὶ ἀντιφατικὴν σχολαστικότητα, ἄλλος δέ τις ἀμφοτέρω, καὶ ἅπαντες τὸν ὠνόμασαν εἴτε λεξιθῆραν, εἴτε τύπτω τύπτεις, εἴτε γαργαρέω γαργαρῶ, καθ' ἣν ἕκαστος ἐδυνήθη νὰ κάμῃ διάγνωσιν, δίκαιον νομίζω καὶ πρέπον διὰ νὰ μὴ δίδω λόγων ἀφορμὰς ἀνισχύρων εἰς τοὺς τοιούτους, κατὰ τὴν προτροπὴν τοῦ Κ. Πανταζῆ (ἐνθ. ἀνωτ.), ν' ἀποσιωπήσω μὲν πολλὰ τοῦ Κ. ΠΡ. πρὸς πάντας, τρία δὲ μόνον νὰ τῷ εἰπῶ ὅτι ὥφειλε νὰ προσπαθήσῃ ὁ ἴδιος, ὅσον ἡδύνατο, ν' ἀποκρύψῃ, διὰ νὰ μὴν ἤθελε δώσῃ αὐτὴ εἰς τοὺς Ἀσκληπιάδας καὶ λοιποὺς λόγων ἀφορμὰς, καὶ εἰς τὸν Μισαγύρτην του νὰ φανῇ ἐπὶ τέλους εὐπρόσωπος.

Αἱ περικαλυπτέαι τοῦ Πανταζῆ εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Μισαγύρτου τοῦ ἀφορμαὶ λόγων εἶναι — Α'. Ἡ τοῦ Ῥυσίου εἴτε ἀντιφωνίαν, εἴτε διαφωνίαν, εἴτε συμφωνίαν, εἴτε παραφωνίαν εἴπη τις πρὸς ὅσα λέγω. — Β'. Ὁ τοῦ Ζώη, εἴτε τρόπος, εἴτε κλοπῇ, εἴτε διαστροφή πρέπει νὰ ὀνομασθῇ, ὡς εἴτε διανείζεται, εἴτε κλέπται, εἴτε διαστρέφει ὅσα φέρει εἴτε πρὸς ὑποστήριξιν, εἴτε ἀνατροπὴν τῶν λόγων του ἀπὸ (τὸ *refugium peccatorum*) τὴν μεταγενεστέραν ἔκδοσιν τοῦ Μαιτζνέρου. — Γ'. καὶ τελευταῖον, τίνι τρόπῳ μιμεῖται εἴτε τοῦ μυλωνᾶ, εἴτε ἄλλου τινὸς τὴν τέχνην νὰ ὑβρίζει ἐμὲ, ἀδικοφορῶν εἴτε ἀντιφάσκει, εἴτε παραφωνεῖ. π. χ. Ὅπου ἐγὼ

λέγω, Ναί, ἐκεῖνος ἀντιλέγει, Ὁχι, καὶ πάλιν Ναί· ὅταν ἐγὼ, Ὁχι, ἐκεῖνος, Ναί, καὶ πάλιν, Ὁχι, καὶ πάλιν Ναί, καὶ Ὁχι, καὶ Ναί. Ταῦτα ἂν ἐδύνατο ν' ἀποκρύψῃ, τότε καὶ τῶν ἄλλων τὰ στόματα ἤθελε φιμώσει, καὶ τὸ ἰδικόν μου ἤθελε κλείσειν ἐρμητικῶς. Ἐπειδὴ ὁμως ἐφωράθη, θέλω προ-σπαθήσειν (ἐγὼ πάλιν) νὰ περικαλύψω, ὅσα δυνηθῶ, διὰ νὰ ἀρθῇ πᾶσα λόγων ἀφορμὴ ἐκ τοῦ μέσου. Διὰ τὰς ὕβρεις λοιπὸν τοῦ Κ. ΠΡ. θέλω σιωπήσειν, ὡς ὑπεσχέθην (ἀνωτ. σελ. 5 στίχ. 10)· τὰς δὲ κλοπὰς ἢ διαστροφάς του καίτοι ἐξεληλεγμένας, θέλω παραβλέπειν εἰ δυνατόν· μόνην δὲ τὴν ἔντονον καὶ Στρεψιάδειν τῶν ἰδεῶν του συνάφειαν θέλω φέ-ρειν εἰς μέσον, διὰ νὰ καταπαύσω τῶν λόγων τὰς ἀφορ-μὰς, καὶ ν' ἀποδείξω ἂν ἦναι δίκαιον νὰ ὀνομάζεται ὁ Κ. Πανταζῆς, λεξιθήρας μᾶλλον, ἢ μέγας καὶ τετρα-καλαμαράτος λογιώτατος. Ἄς ἔλθω λοιπὸν εἰς τὰ πράγματα κατὰ σελίδα, ἐπισυνάπτων ἐνισχυοῦ καὶ τι ἰδιόμο-λον καθίσμα, διὰ νὰ διακόπτονται αἱ τῶν λόγων ἀφορμαί.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ὅσα ἐγὼ λέγω (σελ. 3. στίχ. 16—26), καὶ τῶν ὅσα ὁ Κ. ΠΡ. κατὰ τινὰ τρόπον ἀντιφερόμενος, χω-ρίς νὰ ἐννοῇ τί γράφει, λέγει (σελ. 16 στίχ. 1—20), σιω-πῶ· παρακαλῶν δὲ πρὸς ταῦτα τὸν ἀναγνώστην ἀφοῦ παρα-τηρήσῃ τὸ ἐμὸν κατὰ δύναμιν, καὶ τὴν πρὸς τὸν συν-τάκτην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταχυδρόμου ἐπιστολήν μου, καὶ πα-ραβάλλῃ ὅσα ὁ Κ. ΠΡ. λέγει εἰς τὴν ἀπάντησίν του (σελ. 51 στίχ. 17 μέχρι σελ. 60), μεταβαίνω εἰς τὰ ἀντίφωνα.

Ἀντίφ. Α'. Ἐγὼ λέγω (σελ. 4 στίχ. 16)· « Ἡ λέξις ἰδρυ-σάμενοι δὲν εἶναι ποσῶς εἰς τὸ χωρίον κατάλληλος, καὶ αἰ-τιολογῶ τὴν γνώμην μου διὰ τοῦ ἐξῆς· ὅτι ἐδῶ δὲν πρόκει-ται περὶ ἐγκαθιδρύσεως βωμοῦ, ἢ ναοῦ, ἢ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, ἀλλὰ περὶ ἀποδιδομένου σέβας καὶ ἀφοσιώσεως (καὶ

τιμῆς) εἰς τὴν θεὰν ταύτην, ἐξ οὗ προέκυψε καὶ ἡ ἐπωνυμία τῆς πόλεως· καὶ, ἂν ὁ ῥήτωρ ἔγραφεν ἰδρυσάμενοι, ἤθελεν εἶσθαι ἐκτὸς τοῦ ἀκυρολέκτου, καὶ ἑαυτοῦ ἀνισχυρότερος. »

Ὁ δὲ Κ. 'Ρύσιος, ἐνῶ λέγει (σελ. 22 στίχ. 7—24) ὅτι ἡ λέξις ἰδρυσάμενοι εἶναι κατάλληλος εἰς τὴν περίστασιν, καὶ διὰ τὴν βραχυλογίαν παραπέμπει (α) εἰς τὸ προοίμιον τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου, καὶ ὅτι ὁ ῥήτωρ ὁμιλεῖ πλαγίως καὶ ὄχι ἀπευθείας, καὶ ὅτι ἐγὼ φαίνομαι πολὺ ἀτυχέστερος εἰς τὴν ἀπόδειξιν· ἐπιλανθάνεται (β) δὲ καὶ ὅσα λέγει (σελ. 21 στίχ. 17—35 κφξ.), δι' ὧν ἀποφάνεται τὸ ἐναντίον, δηλ. ὅτι ἡ λέξις ἰδρυσάμενοι δὲν εἶναι κατάλληλος· διότι, καίτοι ὁ Κοραῆς λέγει, « τῆς γὰρ μετοχῆς (ἰδρυσάμενοι) προστιθεμένης, ἀκριβῶς ἔξει τὰ τῆς συντάξεως », ὁ Κ. Ζώης διατείνεται ὅτι δὲν πρέπει τοῦτο νὰ τὸ ἐκλάβωμεν ὡς σχῆμα ἐπανορθώσεως· διότι « καὶ νεῖς (λέγει) τῶν ἐξηγητῶν δὲν μεταχειρίζεται εἰς τὰς σημειώσεις του τοιαῦτα ῥητορικά σχήματα », ὡς ἂν τάχα ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις τοῦ Κοραῆ τῆς γὰρ μετοχῆς κτλ. νὰ ᾖναι ῥητορικὸν σχῆμα, ἢ νὰ μὴν ἔλεγεν ὁ Κοραῆς διὰ τὴν γνώμην του, « ἴσως γραπτέον. » ἀλλ' ἔστω καὶ τοῦτο τὸ ῥάπισμα διὰ νὰ παύσουν αἱ τῶν λόγων ἀφορμαί· διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τοῦτο φέρει εἰς μέσον ὁ Κ. Π. Ἰδιον τῆς κεφα-

(α) Περίεργος εἶναι ἡ περὶ τῶν ἐπωνύμων Ἡρώων σημείωσις του, ὅχι διότι κατὰ τὴν συνήθειάν του τὴν ἐκλεψεν ἀπὸ τὸν Μαίτζερν σελ. 73, ἀλλὰ διότι ἀποσιωπήσας τοῦ Μαίτζν. τὴν εἰς τὰ προλεγ. τοῦ Βολφ. παραπομπήν, ἔσπευσε νὰ τὴν κρύψῃ καὶ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς εἰς τὸν Πανσανίαν παραπομπῆς, τοῦ μὲν I, διὰ τοῦ Ἀττικ. τοῦ δὲ 5, διὰ τοῦ, κ ε φ. V. — (β) Ὡ πότνιζ λήθη τῶν... ὡς εἰ σοφὴ! βλ. Μισαχ. σελ. 22 σημ. 2.

λῆς τοῦ ἀξίωμα, τὸ « ὅλοι ἔχοντες διαφόρους γνώμας περὶ
 τινος τάττου ἐπὶ κεφαλῆς τὴν κυριωτέραν », καὶ διὰ τοῦτο
 πορίζεται τὸ ἐξῆς συμπέρασμα· « Ὅθεν κατὰ τοῦ Κοραῆ
 τὴν γνώμην τοῦτο σωστὰ τὸ λεγόμενον ἄτοπον, ὡς μὴ
 παρεισάγον εἰς τὸ κείμενον τίποτε (δηλ. τὴν,
 ἰδρυσάμενοι, ὡς μὴ κατάλληλον) εἶναι καὶ προ-
 τιμότερον ». Πρὸς ταῦτα ἄς ἀναγνώσῃ ὁ βουλόμενος τὸν
 ἐν τῇ 17 σελίδι στίχ. 28 ὡραιότατον τοῦ Κ. Π. συλλο-
 γισμόν· ἐγὼ δὲ διὰ νὰ μὴ δώσω λόγων ἀφορμὰς, ἐνῶ
 ἔχω νὰ τὸν παραπέμψω εἰς παχέα καὶ ἰσχνὰ ἀφλεγ-
 μάντων καὶ φλεγματικῶν συγγράμματα, θέλω ἀν-
 τιτάξαι μόνον δύο τινά· τὸ νομικὸν ἀξίωμα « Lex pos-
 terior derogat priori » καὶ τὸ φιλοσοφικὸν ἀπόφθεγμα, « Αἰ
 δεύτεροι σκέψεις σοφώτεροι τῶν πρώτων »· διότι μὴ θέλων
 νὰ χάμω διόλου παλινθεῖας ἐπιδείξιν, καὶ διότι
 τοῦ Κ. ΠΡ. ἡ ἀντίστασις κεκοῦται, περιορίζομαι μόνον νὰ
 κάμω ὀλίγας τινὰς ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐρωτήσεις, καὶ ταύτας
 ὅσον δυνατὸν κλωπηδῖς, διὰ τὰς τῶν λόγων ἀφορ-
 μὰς, καὶ ἰδοῦ.— Ἡ λέξις, Κ. ῥύσις, τοῦ προσιμίου ἰδρυ-
 μένοι, πότερον σημαίνει, Τιμῶ, ἢ Ἀνεγειρώ; εἰ
 μὲν, Τιμῶ, τὸ καταφύγιόν σου ὁ Κ. Μαίτζνερος (σελ. 73
 στίχ. 29—30) λέγει σωστὰ σωστότατα περὶ τού-
 του τοῦ χωρίου Τάδε· « ἰδρῦσασθαι, ἰδρυσις, ἰδρυμα de
 statuis et templis positus usurpant. » Ἐὰν ὅμως δὲν δύ-
 νασαι νὰ φαντασθῇς, ὡς λέγεις (αὐτόθ. στίχ. 25) « πῶς
 τάχα εἶναι δυνατὸν ν' ἀποχωρίσῃ τις ἀπ' ἀλλήλων τὰς
 δύο ἀχωρίστους ιδέας, τὴν ἀνέγερσιν δηλονότι τῶν ἀγαλμά-
 των καὶ τῶν ναῶν ἀπὸ τὴν τιμὴν καὶ λατρείαν » σ' ἐρωτῶ·
 ἀπὸ τὰς δύο ταύτας ιδέας, δηλονότι τὴν τῆς ἀνεγέρσεως
 καὶ τὴν τῆς τιμῆς, ποτέρα εἶναι ἡ κυριωτέρα; ἡ τῆς ἀνεγέρ-

σεως, ἢ ἡ τῆς τιμῆς; βέβαια ἡ τῆς τιμῆς· διότι κατὰ συνέπειαν τῆς τιμῆς γίνεται καὶ ἡ ἀνέγερσις, ὡς καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ἀσυνεσίας, ἡ συγγραφή τοῦ Μισαγύρτου. Κατὰ τὸ ἀνωτέρω λοιπὸν ἀξιῶμά σου καὶ κατὰ τὴν γνώμην σου, κάλλιον ἦτο νὰ τεθῇ τὸ τιμῶντες, ὡς κυριώτερον, παρὰ τὸ ἰδρυσάμενοι, ὡς δευτερεῦον. Καὶ διὰ νὰ μὴ σ' εἴπω καὶ τοῦτο· πότερον, οἱ πατέρες τῶν Ἀθηναίων, μυθωδέστερον εἶπεῖν, διότι ἐτίμων τὴν Ἀθηνᾶν, προσηγόρευον τὴν πόλιν Ἀθήνας ὁμώνυμον αὐτῇ, ἢ διότι τῇ ἀνείγειρον ἄγαλμα; ὡς καὶ σὺ, διότι μισεῖς τοὺς ἀγύρτας προσηγόρευσας τὴν φυλλάδα σου Μισαγύρτην, ἢ διότι τὴν συνέταξας; σὲ παραπέμπω εἰς τὸν Κ. Μαίτζνερον (σελ. 120 στίχ. 40) ὅπου κρύβδην καὶ κλωπηδὶς καὶ ἐποδοῖν κλοπὰν ἀράμενος· ν' ἀνχνώσῃ τὴν εἰς τὸν 198 παραγράφον τοῦ κατὰ Μειδίου λόγου τοῦ Δημοσθένους παραπομπήν, καὶ νὰ εἴδῃς ὅτι διὰ τοῖς μόνον θεοῦ τῆς (Διᾶ, Ἀπόλλωνα καὶ Ἀθηνᾶν) κυριολεκτεῖται ἡ λέξις Τιμῶ (α). οἶον, «εἰσὶ καὶ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις μάλιστα οὗτοι (i. e. Jupiter, Apollo, Minerva) τιμώμενοι· ὁ μὲν πατὴρ, ἡ δὲ ἐπόνημος κτλ.». Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, θὰ εὐαρεστηθῇτε, Κύριε Συντάκτα τοῦ Μισαγύρτου, νὰ διατονίσῃτε τὰ ἐν τῇ 15 σελίδι (στίχ. 4) στιχηρά Σας, καὶ νὰ μελωδῆσῃτε ἐποδικώτερον, τὸ Ἰουβενάλειόν Σας, «stulta est clementia, κτλ.» ἕωσθ' ἐγὼ μεταβῶ εἰς ἕτερον ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Β'. Ἐγὼ λέγω (σελ. 4 στίχ. 41) ὅτι κατὰ τινος (6)

(α) Μὴ λησμονήσῃς δὲ τὴν Κ. Ζ. ἂν ὁ ῥήτωρ ἤθελεν εἶσθαι ἀκυρολέκτης καὶ ἀνίσχυρος γράφων ἰδρυσάμενοι καὶ ὄχι τιμῶντες. (6) Διδασκαλὸς μὲν ἀγνώστους, ἀνορθωτὰς δὲ αὐτῶν γνωστοτάτους· βλ. ἀνωτ. σελ. 12 στίχ. 19.

ἡ ἀπόλυτος αἰτιατική εἶναι χρήσιμος ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης.

Ὁ Κ, ΖΑΡ. πρῶτον μὲν συμφωνῶν μ' ἐμέ εἰς τοῦτο (σελ. 23 σημ. 5), καὶ ὑπερσυμφωνῶν διὰ τῆς ἀποφάνσεώς του, «Μᾶλλον δὲ ψευδεστάτης καὶ ἀνυπάρχτου (α)», ἔπειτα ἐκ παλινωδίας λέγει (σελ. 24 στίχ. 16) ὅτι ἐγὼ δ' ἀπαδέχομαι τὴν αἰτιατικὴν ἀπόλυτον εἰς τοιαύτην χρῆσιν, καὶ ὅτι τὸ ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης ἀναφαίνεται ἄτοπον (σελ. 25 στίχ. 8). φέρων δὲ παραδείγματα (πάλιν) ἀπὸ τὸν Μαίτζνερον (σελ. 232), ἀποσκιρτᾷ ἀπὸ τὸ παλαιὸν τοῦ σύστημα (ἀνωτ. σελ. 13 στίχ. 12), προσίθεται εἰς τὸ νεώτερον καὶ μεταφράζει (σελ. 25—26) ἀπὸ τὰς γραμματικὰς τοῦ Ματθίου μεγάλ. καὶ μικρ. ὁλοκλήρους παράγραφους· ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα οὐδὲν οὐδαμῶθεν ἐξάγεται κατ' ἐμοῦ τῶν ὅσα λέγει ὁ Κ. Πανταζής, ἐπόμενον εἶναι νὰ εἰπω ὅτι ἀντιπράττων εἰς ὅσα κομπάζει εἰς τὴν 18 σελίδα (στίχ. 14) καὶ προσποιεῖται ὅτι δὲν θέλει, ὀφείλει ν' ἀναγνώσῃ ὅσα ὁ ἴδιος λέγει εἰς τὴν 28 σελίδα (στίχ. 13—18). ἐγὼ δὲ μεταρρυθμῶν κατὰ τι μίαν τοῦ γνώμην (σελ. 29 στίχ. 1) τὸν πληροφορῶ ὅτι, γραμματικοὶ κανόνες καὶ παραδείγματα συλλεγόμενα μὲ κακὴν ἀρχὴν καὶ σκοπὸν ἐπιδείξεως, ἐπεὶ δὲ λέγονται ὅπου καὶ ὡς πρέπει, στρέφονται μὲ κάλιστα τέλος κατὰ τοῦ κανονολόγου.

Ἀντίφ. Γ'. Ἐγὼ λέγω (σελ. 4 στίχ. 33) ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἔζη ὁ Λυκοῦργος ἦτο θεοσεβέστατος (6) καὶ ἐπομένως ἦτον ἀδύνατον νὰ εἰρωνεύηται τὰ πρὸς τὴν Ἀθη-

(α) Πρὸς ταῦτα ἃς παραβῆλῃ ὁ ἀναγνώστης ὅσα εἶπον ἀνωτέρω, σελ. 12 στίχ. 19 κφξ. καὶ ἃς παρατηρήσῃ ἂν ἐμάντευσα. (6) — Ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ πολλαχῶς καὶ ἀπὸ τὴν βιογραφίαν του, ἅτινα βλέπε.

νά μ' αἰτιατικὰς ἀπολύτους, χρησίμους κατὰ τινὰς ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης· καὶ ὅτι πολλοὶ μὴ παραδεχόμενοι οὐδεμίαν τῆς περιόδου διόρθωσιν, τὴν θεωροῦν ὡς αἰτιατικὴν ἀπόλυτον.

Ὁ Κ. Π. ἐναντιοῦται μὲν (σελ. 24 σημ. 4) λέγων, ὅτι ὁ Λυκοῦργος εἶναι ἀσεβέστατος ὡς ἔθνικος (ὡς ἐὰν ἔλεγεν ὅτι ἡ χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης εἶναι εἰταῦθα χρήσιμος), ἐνθυμούμενος δὲ τὸ καταφύγιόν του (τὸν Μαίτζνερον), λησμονεῖ ὅσα εἶπεν ὑπὲρ τοῦ ἰδρυσάμενοι τῆς ἐν Βόννῃ διορθώσεως, φορτώνεται τὰ ξένα, ἀντιφάσκει εἰς τὰ δεδογμένα, ἀποδεικνύει ἀπὸ τὸν Μαίτζνερον ὅτι εἶναι καὶ εἰς τὸ πείσμα τοῦ Κοραῆ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος συνήθης εἰς τοὺς ἀρχαίους· καὶ διὰ τὰ ὑποστηρίξῃ τὰ νεοσφισμένα ὡς ἰδιά του, φέρει διὰ τὰ τοῦ Μαίτζνέρου μαρτυρίαν αὐτὸν τὸν Μαίτζνερον· καὶ διατρέφων τὴν ἐννοιαν καταβοᾷ (σελ. 23, στίχ. 16.) ἀναιδέστατα, «Ἴδου τί λέγει ὁ Μαίτςνερος»· — Τί λέγει, Κ. Πανταζῆ, ὁ Μαίτζνερος; — *Mihi quidem neque ejicendum quidquam neque extrinsecus assumendum esse Videtur.* — ἀκούεις, Πανταζῆ; — *mihi... videtur*, δηλ. μοὶ φαίνεται = δοκῶ μοι = ὑποθέτω = νομίζω = οἶομαι = ὑπολαμβάνω = ὑφορῶμαι = δοκεῖ μοι = εἰκάζω (α). Σὺ δὲ πῶς μεταφράζεις τὸ *mihi... videtur*; — «Δὲν πρέπει». Καὶ εἰς ποίου φλεγματικοῦ ἰσχνόπαχυ λεξικὸν ἀπῆντησας, Πανταζῆ, τοιαύτην σημασίαν; *mihi videtur* = πρέπει! Παρατήρησε τώρα (ὡς δι' ἄλλους λέγεις σελ. 14, στίχ. 20) τίνι τρόπῳ ὁ μὲν

(α) Ὅσαι λέξεις λείπουν, εὐρίσκονται εἰς κατὰν τετραδίον τοῦ Κυρ Ζώνη.

Μαίτζνερ, « συστελλόμενος μήπως φανῇ ὡς ἀκαίρως » ἐπιδεικνύμενος ἀναφέρει τὸ πρᾶγμα μὲ τὴν ἐξῆς πε-
 « ρίεργον μετριοφροσύνην καὶ βραχυτή-
 τα » mihi . . . videtur (quamquam) virorum doc-
 torum, quos offendit accusativus absolute positus,
 conjecturas atque molimina in annotatione critica
 ad h. l. exhibui (Μαίτζνερ. σελ. 129), σὺ δὲ μὲ τὸ
 Δέν πρέπει σου, τί πράττεις; — Παριστάνεις τὸν μετρι-
 όφρονα Μαίτζνερν δογματίζοντα, εἰς τὸ πείσμα τοσοῦτων
 εὐπαιδευτῶν ἀνδρῶν (virorum doctorum). Ἀνάγνωθι λοι-
 πὴν, Κύριε Ρύσις, διὰ τὴν βραχυλογίαν, ὅσα εἶπον ἀνωτέρω
 (σελ. 12. στίχ. 2—19), καὶ συλλογίσθητι ἂν ἐφαρμόζων-
 ται· διότι ζητῶ « καὶ εἰς ταῦτα λόγον (σελ. 46).
 διότι μόλις, νομίζω, εἰς ἀκολουθοῦς τινῶν τελωνείων Ἰου-
 δαίους τοὺς κλέπτοντας καὶ ὑβρίζοντας, συγχωροῦνται τοι-
 αῦται ἀναιδέσονται κλοπαί, ὅχι ὅπως καὶ εἰς τοιοῦτον μα-
 θητευοντα ἐν Μονάχῳ, καὶ παρουσιαζόμενον Μισαγύρτην. —
 Ἀλλὰ σκοπεύων νὰ διαλάβω περὶ τῆς περιόδου ταύτης
 ἐφεξῆς, μεταβαίνω εἰς ἄλλο ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Δ'. Ἐγὼ λέγω (σελ. 3. στίχ. 27) « Δέν συμ-
 φωνοῦμεν μὲ τὴν εἰκασίαν τοῦ Κοραῆ προτείναντος τὴν με-
 ταβολὴν τῆς αἰτιατικῆς Ἀθηνᾶν, εἰς δοτικὴν Ἀθηνᾶ· διό-
 τι θέλομεν οὕτως ἀναγκασθῇ νὰ μεταβάλωμεν καὶ τὴν με-
 τοχὴν Εἰληχυῖαν εἰς δοτικὴν εἰληχυίαν, κτλ.

Ὁ Κ. Πανταζῆς ἀντιλέγει (σελ. 17. στίχ. 4) εἰς τὸ
 πείσμα τῶν εἰρημένων, μετ' ἀπειλῆς· « Ἄν ἡ διόρθωσις τοῦ
 Κοραῆ ἦναι ἀναγκαία ἢ ὄχι, βλέπομεν ἀκολουθῶς. »
 Πάλιν εἰς τὴν 18 σελίδα (στίχ. 1—2) μετριάζων παρενθέτει
 « ἂν παραδεχθῶμεν καὶ τοῦ Κοραῆ τὴν διόρθωσιν ». Εἵτα
 (σελ. 20. στίχ. 1) ἀκράτητος ἐπάγει καὶ εἰς τὸ πείσμα

τοῦ Μαιτζνέρου. « Εἰς ταῦτα (τὰ εἴτε εἰρημένα,
 » εἴτε νενοσφισμένα) δυνάμεθα τώρα νὰ ἐπισυνά-
 » ψωμεν καὶ τὸ « τῇ Ἀθηνᾶ ὡς τὴν χώραν εἰληχυῖα, ὁμώ-
 » νυμον αὐτῇ κτλ. χωρὶς ποσῶς νὰ φοβηθῶμεν μήπως φανῇ
 » κτλ ». Ἐπειτα τέλος παρακατιῶν (σελ. 21. στίχ. 17) εἰς
 τὸ πείσμα πάλιν ὅχι μόνον τοῦ Μαιτζνέρου, ἀλλὰ καὶ τοῦ
 Σεβασμίου Δούκα λέγει. « Οὕτω λοιπὸν καὶ « τῇ Ἀθηνᾶ
 » ὡς τὴν χώραν εἰληχυῖα ὁμώνυμον αὐτῇ τὴν πατρί-
 » δα προσηγύρευον Ἀθήνας. Ὅθεν ἀπεδείχθη, νομίζω, ἱκα-
 » νῶς, ὅτι ὅσα ἐπιχειρήματα φέρει ὁ Κ. Χ. πρὸς ἀναίρε-
 » σιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κοραῆ διόρθώσεως δὲν ἔχουν
 » καμμίαν βαρύτητα ». Ἐνταῦθα, Κύριε Ἀμφιτονικέ, εἴ-
 τε Ναιοχίδη Πανταζῆ, ἀνάγνωθι τὸ εἰς τὴν 2. σημείωσιν
 σου (σελ. 23) ἐπιφώνημα τοῦ Μ. Βασιλείου, καὶ τὸ εἰς
 τὴν 1. σην. (σελ. 25) τοῦ Λουκιανῶ, διότι ἐγὼ θέλω ἀντι-
 φωνῆσαι τὸ Ἀἰσώπειον ἐκεῖνο (α) « ὅ οἷα κεφαλὴ! μετὰ δὲ
 ταῦτα θέλω μεταβῆναι εἰς ἄλλο ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Ε. Ἐγὼ λέγω (σελ. 3. στίχ. 31) « γενομένης
 τοιαύτης διασκευῆς (ἂν δηλ. τὰς αἰτιατικὰς τὴν Ἀθηνᾶν
 καὶ Εἰληχυῖαν μεταβάλωμεν εἰς δοτικὴν), ἡ ἀναφορικὴ
 ἀντωνυμία Αὐτῇ, ἀποβαίνει ὅχι μόνον περιττὴ, ἀλ-
 λὰ καὶ σολοικοφανής· καὶ ὅτι ἐὰν ἡ διὰ μακροσκελές
 τι τῆς περιόδου, ἡ διὰ παρεμπιπτούσας ἄλλας προτάσεις ἀναγ-
 κασθῇ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοῦ προηγηθέντος ὀνόματος (β), ἡ
 τῆς προτάσεως τὴν σειρὰν, ἐπαναλαμβάνεται (ἀντὶ τῆς δια-
 κοπέσεως λέξεως) ἡ ἀντωνυμία (Αὐτός), καὶ μάλιστα κυ-
 ρίως ἡ δεικτικὴ Οὗτος (διότι ἡ Αὐτός εἶναι ὅχι σόλοι-

(α) Μῦθ. 11. παρὰ Κορ.—(β) Παράβ. Λουκούρ. §. XXII. ἐκ. Κορ.

κος, ἀλλὰ σολοικοφανής, δηλ. ὀλίγον χρήσιμος.) (α)

Ὁ Κ. Ζ. ἀντιλέγει (σελ. 18) « Ἡ ἀντωνυμία αὐτῇ (ἂν δηλονότι παραδεχθῶμεν καὶ τοῦ Κοραῆ τὴν διόρθωσιν) ὅχι μόνον δὲν εἶνε περιττὴ διόλου, ἀλλ' εἶνε καὶ ἀναγκαία διὰ τὸν ῥήτορα. Σολοικοφανής δὲ θὰ ἦτον ἐνταῦθα (β) εἰς πᾶσαν περισσιν — ἦγουν ὅποιαν μεταβολὴν καὶ ἂν κάμη τις εἰς τὰ ἄλλα — ἢ παρὰ τοῦ Κ. Χ. προβαλλομένη ταύτη ὡς κυρίως δῆθεν ἀπαιτούμενη. — Καίτοι δὲ ἐξελέγχεται ὁ Κ. Π. ἀντιφατικὸς δι' ὅσα ὁ ἴδιος λέγει ἀκολουθῶς (σελ. 23. στίχ. 10 κ φ ξ) καὶ παραδέχεται καὶ ὑποστηρίζει, ἐπειδὴ ὁμῶς σοφίζεται « τὸν κρείττω λόγον ἦττω ποιῶν », ἀναγκαῖον νομίζω νὰ τῷ δείξω ὅτι τὰ ῥητορικὰ προγυμνάσματα καὶ αἱ ἐπίτομοι λογικαὶ βλάβουν τὸν ὅστις δὲν θέλει νὰ μάθῃ νὰ τὰ μεταχειρίζεται ἐπὶ καλοῦ· ἀλλῶς, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκειται, ἔχει χρεῖαν τῶν ὅσα ἀνωτέρω (σελ. 13 στίχ. 19) εἶπον. Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἡ ὑπόθεσις διαιρεῖται, θέλω κ' ἐγὼ διαιρέσειν εἰς ἀναλόγους παραγράφους ὅσα μέλλω νὰ διαλάβω. Καὶ πρῶτον περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς γνώμης τοῦ Κοραῆ, ἐξ ἧς προκύπτει ἡ ἀντωνυμία Αὐτῇ περιττή.

Παραδέχεται, Κ. Πανταζῆ, τὴν διόρθωσιν τοῦ Κοραῆ, ἢ ὅχι; εἰ μὲν τὴν παραδέχεται, πρῶτον ἀντιπράττεις εἰς τὸν Κοραῆν, ὅστις δὲν τὴν ὑποστηρίζει (σελ. 51. στίχ. 17. τῆς ἰδίας ἐκδ.), διότι λέγει· « ἴσως γραπτέον »· ἀλλὰ τὴν

(α) Ἀναγκάζομαι νὰ κάμω τὴν βραχείαν ταύτην ἀνάπτυξιν μόνον διὰ τὸν Κ. Ρύσιον, διότι ἀφοῦ ἐξέλαβε τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν κεφαλὴν του, συνέγραψε χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὰς λέξεις, Σολοικοφανής, Κυρίως Μάλιστα. Ἐπειτα παραπονεῖται διὰ τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς νομικοὺς ὅτι λαμβάνουν λόγων ἀφορμὰς. — (β) Νὰ καὶ σοφίσματα.

ἀνασκευάζει, διότι λέγει, « ἡ ὡς φέρει κτλ. τῆς γὰρ μετοχῆς (ἰδρυσάμενοι) προστιθεμένης ἀκριβῶς ἔξει τὰ τῆς συντάξεως· δεύτερον ἀντιπράττεις εἰς τὸν Μαίτζνερον· διότι λέγει neque ejiciendum quidquam, neque extrinsecus assumendum κτλ. ἀντιβαίνεις δὲ καὶ εἰς ὅσα παρὰ τοῦ ἰδίου σὺ μεθερμηνεύεις· τρίτον ἀντιπράττεις εἰς τὴν ἐν Βόννῃ ἔκδοσιν, καὶ ἐπομένως εἰς σὲ αὐτὸν, ἀντιφάσκων εἰς ὅσα ὑπὲρ τοῦ ἰδρυσάμενοι ἔγραψας. Ἐὰν ὅμως δὲν δέχεσαι τὴν διόρθωσιν τοῦ Κοραῆ, ὡς ὅσα ἐναντία ἔχεις ὑπεσηριγμένα μαρτυροῦν, τίς ἡ τοιαύτη σου κανονομανία διὰ νὰ παρέχῃς δὰ καὶ λόγων ἀφορμάς; Πλὴν διὰ τὴν κατὰ παυσιν αὐτῶν παραδοτέον τὰ εἰρημένα ἀντιφατικά τῇ λήθῃ, καὶ ἐπὶ τὸ Κομπογιαννιτικώτερον, ὡς λέγεις (σελ. 52) μιμητέον τὸν εἰς τὴν 17 σελίδα (στίχ. 27) συλλογισμὸν σου, καὶ παραδεκτέον τοῦ Κοραῆ ἐκόντος ἀέκωντος τὴν γνώμην. Ἐὰν Κ. Ζώνη, δεχθῶμεν τὴν τροπὴν τοῦ Κοραῆ, εἰς τί χρησιμεύει τότε ἡ ἀντωνυμία αὐτῆς; δι' ἔμφασιν λέγεις καὶ ῥητορικοὺς λόγους. — Αὐτὴ δὲ ἡ δι' ἔμφασιν ἐπιφερομένη ἀντωνυμία ὁμοιοπρωτεῖ μὲ τὸ πρὸς ὃ ἐμφαντικῶς ἀναφέρεται, ἢ ὄχι; — Ὁμοιοπρωτεῖ — Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα ὄν κατ' ὀνομαστικὴν μεταβληθῇ εἰς γενικὴν, μεταβάλλεται καὶ ἡ δι' ἔμφασιν καὶ ῥητορικοὺς λόγους ἀντωνυμία αὐτὸς εἰς γενικὴν; — Μεταβάλλεται εἰς γενικὴν. — Ἐὰν εἰς δοτικὴν — Εἰς δοτικὴν. — Ἐὰν εἰς αἰτιατικὴν, κλητικὴν; — Εἰς αἰτιατικὴν, κλητικὴν. — Ἐὰν δὲ ἡ ἀναφορικὴ τύχη ἀπαίτησις (συντακτικὴ) ἑτέρας λέξεως, μένει ἀμετάβλητος, καὶ τοι τὸ πρὸς ὃ ἀναφέρεται ἀλλοιοῦται; — Μένει. — Εἰς ἰσχύει καὶ εἰδῶς, ἢ πλείονες καὶ μὴ εἰδότες; — Εἰς καὶ εἰδῶς. — Εἰδὲ ὁ μὲν εἶς οὗτος οὐκ οἶδεν, οἱ δὲ πλείονες οἶδασιν; — Δῆλον ὅτι οἱ πλείονες. — Ἐγνώριζεν ὁ Μαίτζνε-

ρος τὰς γραμματικάς τοῦ Ματθία; — Ἐγνώριζεν. — Ἐγνώριζε τὸ τοῦ Βερναρδίου συντακτικόν; — Ἐγνώριζεν. — Εἶχε τὴν ἐκδοσιν τοῦ Κοραῆ; — Τὴν εἶχε. — Εἶδε τὴν τροπὴν; — Τὴν εἶδε. — Τὴν παρεδέχθη; — Ὁχι. — Ἀφῆκε τὴν αἰτιατικὴν Ἀθηνᾶν ἀμετάβλητον; — Τὴν ἀφῆκε. — Μεταβάλλεται ἡ δι' ἐμφασιν καὶ ῥητορικοὺς λόγους ἐπιφερομένη ἀντωνυμία, ὅπως μεταβληθῇ καὶ τὸ πρὸς ὃ ἐμφαντικῶς ἀναφέρεται ὄνομα; — Ἐξ ἀνάγκης. — Ἡ ὑπὸ τοῦ Μαιτζνέρου διατήρησις τῆς αἰτιατικῆς θεωρεῖται ὡς μὴ παραδοχὴ τῆς εἰς δοτικὴν μεταβολῆς τοῦ Κοραῆ; — Θεωρεῖται. — Ἐπρεπε νὰ μεταβληθῇ εἰς αἰτιατικὴν καὶ ἡ ἀντωνυμία; — Ἐπρεπεν. — Εἶναι ἄρα ἐμφαντικὴ, ἢ ὄχι; — Ἐμφαντικὴ. — Διὰ τί ἄρα ἀφῆθη δοτικὴ; Ἐνταῦθα σ' ἀφίνω, Στρεψιάδες, « ἡνίκ' ἂν σὺ νικᾷς » γάρων τὸν Μισαγύρτην, νὰ ἐπάσης μόνος σου τὸ Ἀριστοφάνειον (α). Ἐγὼ δὲ λέγω δευτέρον περὶ τῆς σόλοικοφανοῦς ἀντωνυμίας.

Ἐνταῦθα ὁ Κ. Πανταζῆς καὶ τοι γνωρίζει ὅτι ἔχει ἄδικον, διότι ἐγὼ λέγω σόλοικοφανῇ τὴν ἀναφορικὴν καὶ ὄχι σόλοικον, πλὴν αὐτὸς Μακκαβαῖς αὐτόχρημα ὑποκρίνεται, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τί γράφω. Καὶ διὰ νὰ μὴ φωραθῇ ἡ προσποίησίς του, ἀποσιωπᾷ ὅσα ἐγὼ φέρω παραδείγματα, ἐξίσταται ὡς μὴ ἐννοῶν αὐτὸς (α) τοῦλάχιστον, διὰτὶ φέρω παραδείγματα ἀπὸ τὸν Κικέρωνα· ἔπειτα διὰ νὰ κρυφθῇ κατὰ τὴν παροιμίαν ὀπισθεν τοῦ δακτύλου του, ἀναφέρει ἐν μόνον ἀπὸ τὰ παραδείγματά μου, χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ παράδειγμα, οἶον, « τὴν δίκην, ἣν κα-

(α) Νεφ. στίχ. 1205. — (α) Ἡ μόνη ἀναντιρρῆτος καθ' ὅλον τὸν Μισαγύρτην ἀλήθεια.

παδεδιητήκει, Ταύτην ἀποδεδιητημένην ἀποφέρειν », καί
τοι περεμπίπτουσι μόνον αἱ δύο λέξεις « ἦν καταδεδιητήκει »,
ἀποδεικνύει τρανώτατα ὅτι ἡ δεικτικὴ οὗτος εἶναι εὐχρη-
στοτέρα. Δὲν ἀναφέρω δὲ τὰ λοιπὰ παραδείγματα φοβού-
μενος τὴν πολυλογίαν τὴν τοῦ ψεύδους ἱέριαν μόνον δὲ διὰ
νὰ διδάξω τὸν Κ. Π. ὅτι διὰ νὰ γνωρίζῃ τις ἀκριβῶς τὴν ἑλ-
ληνικὴν ὀφείλει νὰ φιλολογῇ προσεκτικώτερον τὴν Λατινικὴν,
καὶ ἀνάπαλιν, θέλω ἀναφέρει τοῦ Κικέρωνος τὸ παράδειγμα
ὁλόκληρον, διὰ νὰ ἴδῃ ὁ Κ. Π. ὅτι ἡ δεικτικὴ hic δις ἐπα-
ναλαμβάνεται ἀντὶ τοῦ προηγηθέντος ὀνόματος. οἶον·

Quamquam quis hoc credat, Cn. Pompejum,
juris publici, moris majorum, rei denique publicae
peritissimum, cum senatus ei commiserit, ut videret,
« Ne quid respublica detrimenti caperet » (quo uno
versiculo satis armati semper consules fuerunt, etiam
nullis armis datis) HVNC exercitu, HVNC delectu
dato, judicium exspectaturum fuisse in ejus consiliis
vindican-
dis, qui vel judicia ipsa tolleret? Ὁμοιον δὲ μὲ
τοῦτο εἶναι καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλ. Ἰακώβου (Καθολικ. Ἐπι-
στολ. κεφ. Α'. 25)· οἶον, « Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον
τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, ΟΥΤΟΣ οὐκ ἀκροατὴς
ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, ΟΥΤΟΣ μα-
κάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. »

Ἐνόησας τώρα, Κ. Π. τί γυρεύει ἐδῶ ὁ Κικέρων; Διὰ νὰ
σὲ πείσῃ (εἰ πείσει) ὅτι εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εἶναι τῆς
μὲν δεικτικῆς Οὗτος ἡ χρῆσις συνηθεστέρᾳ, τῆς δὲ Αὐτός
σπανιωτέρα (σολοικοφανής). Δὲν ἐννοεῖς τὸν Κικέρωνα;
λακτίζεις τὰ παραδείγματα τῆς Γραφῆς; πείσθητι τουλάχιστον
ἀπὸ τὴν ἐξῆς περίοδον τῆς πρὸς τινὰ ὁμώνυμόν σου
1017 ἐπιστολῆς τοῦ σεβασμίου Ν. Δούκα. « Πῶς γὰρ οὐκ

ἡμελλον, τοιούτους νέους, οὓς διὰ χρόνου πολλοῦ καὶ πόνου λιπαροῦς πρὸς ὠφέλειαν καταρτίσας κοινὴν ἐξεπαίδευσαν, **ΤΟΥΤΟΥΣ** μηκέθ' ὄρων τοῦτο πράττοντας; Ἐὰν τώρα παραδέχσαι τὸν Δούκαν, σημεῖωσαι ὅτι ἂν ἐσκέπτεσσο ὠριμώτερον, δὲν ἤθελές ποτε τολμήσει ν' ἀναφέρῃς (σελ. 19) ἐκ τῆς γραμματικῆς τοῦ Μαθθαίου κανόνας, οἵτινες ἐπικυροῦντες ὅσα ἐγὼ εἶπον, στρέφονται κατὰ τῆς κεφαλῆς σου· καὶ ὅμως ὀλίγον σοῦ κοστίζει εἴτε κατὰ πετρῶν κρούεις τὴν κεφαλὴν, εἴτε πρὸς κέντρα λακτίζεις. Καὶ τοὶ δὲ ὤφειλον νὰ κάμω κ' ἐνταῦθα ὀλίγας τινὰς παρατηρήσεις διὰ νὰ σοὶ δείξω ποῖν ἔχουν τὰ παραδείγματά σου συνάφειαν πρὸς ἄλληλα, ἀναβάλλω ὅμως τὸ τοιοῦτον ἄλλοτε (ἀνωτ. σελ. 8. στίχ. 1—5), καὶ περιορίζομαι νὰ ὑποκινήσω τοῦ ἀναγνώστου τὴν προσοχὴν νὰ παρατηρήσῃ μόνον τὸν τρόπον σου· καὶ ἰδοῦ. — Ἀφοῦ ὁ γεννάδας καὶ εἰς τὸ πείσμα τοῦ Ματθαίου φέρῃ ἀπὸ τὴν γραμματικὴν τοῦ Μαθθαίου παραδείγματα (σελ. 18—20), καὶ αὐτοῦ ὁ ἴδιος καταστήσῃ νὰ πιστεύσῃ ὅτι δύναται νὰ γράφῃ ἐπίσης: « αὐτῇ καὶ ταύτῃ », παραιτεῖ τὸν Ματθαίον ὡς μὴ κατάλληλον εἰς τὸν σκοπὸν του, φέρει δὲ εἰς μέσον τὸν Κ. Βερνάρδον (Bernhardys). Ἀφοῦ δὲ διὰ τοῦ γραμματικοῦ τούτου ἀντιπράξῃ κατὰ τινα τρόπον εἰς τὸν Κ. Ματθαίον, καὶ ἀποδείξῃ (σελ. 21) τοῦ θηρευομένου κανόνος τοῦ ἀρχαῖς (μόνον) εἰς τοὺς ποιητὰς ἀνεξαιρέτως, ἀνάπτει δὲ εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν πεζοὺς, καὶ ἰδίως εἰς τὸν Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα, ὅστις ὅμως (λέγει) δὲν εἶναι ἐνταῦθα τόσον ἀκριβής, καὶ αὐτοῦ φέρῃ παραδείγματα, λέγει. « Εἰς δὲ τοὺς μεταγενεστέρους (τοὺς μετὰ τὸν Ξενοφῶντα δηλ. συγγραφεῖς, οἷον Δημοσθένην, Διοχίην, καὶ λοιποὺς μέχρι τῆς σήμερον), δὲν ἀπαντᾶται

ἡ τοιαύτη χρῆσις οὔτε κανονικὴ οὔτε σκόπιμος. Με-
τὰ δὲ ταῦτα ἐπισυνάπτει καὶ τὸ συμπέρασμα του εἰς τὸ
πεῖσμα τοῦ Μαιτζνέρου.

Πρὸς ταῦτα τὰ σκιρτήματα τοῦ Κ. Ζ. δὲν κάμνω οὐδε-
μίαν ἄλλην παρατήρησιν, εἰμὴ ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους, ἂν με-
ταφράζῃ πιστῶς, καὶ ὅχι ὡς τὸ mihi . . . videtur (ἀνωτ.
σελ. 33.) Πρέπει, παρατηρῶ δὲ ὅτι καὶ κατὰ
τοὺς λόγους τοῦ Βερναρδίου δὲν εἶναι, ὡς διατείνεται ὁ Κ.
Π., ἐπίσης ἀδιάφορος ἡ χρῆσις τῆς Αὐτοῦ καὶ Οὗτος,
ἀλλ' εὐχρηστοτέρα ἡ Οὗτος, καὶ σολοικοφανής ἡ Αὐτός·
διότι κατὰ τὴν μεταγλώττισιν τοῦ Κ. Ζ. (ἂν ᾦναι πιστὴ)
αἱ φράσεις τοῦ Βερναρδίου « Ὅστις (ὁ Ξενοφῶν) δὲν εἶναι
ἐνταῦθα τόσον ἀκριβής » καὶ, « εἰς δὲ τοὺς μεταγενεστέ-
ρους δὲν ἀπαντᾷται ἡ τοιαύτη χρῆσις οὔτε κανονικὴ, οὔτε
σκόπιμος », ὑποδεικνύουσιν τὸν κανόνα τοῦ Κ. Βερναρδίου
ταλαντευόμενον, ὑποχρεόνον ἕκαστον νὰ προστεθῇ εἰς τὴν
ιδέαν τοῦ Μαθθία καὶ νὰ πταίῃ μὲ τοὺς ποιητάς, μὲ τὸν
Ξενοφῶντα, μὲ τὸν Δημοσθένην καὶ τοὺς μεταγενεστέ-
ρους. Νομίζω δὲ ὅτι καὶ ὁ Κ. Π. θέλει συμφωνήσῃ μ' ἐμέ· διότι
ὀρθόν εἶναι ὅ,τι παρὰ τοῖς ἐνδοξοτέροις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέ-
γεται, καὶ διότι κατὰ τὴν ὁμολογίαν του (σελ. 56. στίχ.
7) « Οἱ Γερμανοὶ φιλόλογοι ἐπαινοῦν καὶ θαυμάζουν τὰ εἰς
» τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν τῶν νεωτέρων μελετήματα καὶ ἐπι-
» στολάς, καὶ ἀγωνιζόμενοι νὰ τὰ μιμηθῶν, ὡς συμβάλλ-
» λοντα εἰς τὴν κατάληψιν τῶν συγγραφέων τὰ μέγιστα, δὲν
» δύνανται νὰ τὸ κατορθώσουν ἀκόμη καθὼς οἱ Ἕλληνες ».
Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἐξάγεται ὅχι μόνον ὅτι ἡ χρῆσις
τῆς Οὗτος καὶ Αὐτός ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν εἶναι ἐπί-
σης ἀδιάφορος, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ τῆς Αὐτός εἶναι σπανιωτέ-

ρα· καὶ ὅτι ὁ Κ. Π. προθέμενος νὰ προσβάλλῃ, ἀνεπισιθίτως αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ καταβάλλεται.

Ἀντιφ. 5'. Εἰγὼ λέγω (σελ. 5. στίχ. 21) ὅτι τὸ, πατέρες λέγεται καὶ μόνον καὶ συνωδευμένον μὲ τὴν προσωπικὴν ἀντωνυμίαν. Ὁ δὲ Κ. Ζ. μολωνίζων κ' ἐνταῦθα κ' ἐπιδεικνύμενος καταναλίσκει τρεῖς ὁλοκλήρους σελίδας· διατεινόμενος δὲ (σελ. 27. στίχ. 7. μέχρι σελ. 30. στίχ. 7.) ὅτι ἦτο περιττὸν νὰ διαλάβω περὶ τῆς φράσεως ταύτης ὡς γνωστῆς, καὶ διότι πανταχοῦ ἀπαντῶνται παραδείγματα καὶ τῶν δύο εἰδῶν, ἀξιοῖ ὅτι ἔπρεπε νὰ εἴπω πότε παραλείπεται ἡ ἀντωνυμία καὶ πότε ὄχι, ὡς ἐὰν ἐνταῦθα ἐπρόκειτο ἡ ἔρευνα τοιοῦτου ἀντικειμένου, ἡ ἡ σύνταξις γραμματικῆς. Ἐν τούτοις ὁ Κ. Πανταζῆς χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τὸ σκοπούμενον, μᾶς ἀρέσθ' αἰεὶ ἐνταῦθα εἴτε ἅπο, εἴτε κατὰ σκοποῦ, ὁμοῦ πάντα γράμματα, ὡς λέγει ὁ ἴδιος.

Ἀντιφ. Ζ'. Εἰγὼ λέγω (σελ. 5. στίχ. 1)· «ὑποθέτομεν λοιπὸν ἡ ὅτι λείπει ἡ μετοχὴ τιμῶντες παραλειφθεῖσα ἀπὸ ἀντιγραφείας, ἡ ὅτι ἡ ἀντωνυμία ἡ μὲν εἶναι παρεφθαρμένη ἀπὸ τὸ τιμῶντες Ἀνίσως ὁμως (στίχ. 34) θελήσῃ τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἡ μὲν δὲν εἶναι διεφθαρμένον, εἰμποροῦμεν νὰ τῷ εἴπωμεν ὅτι, ἀντὶ νὰ παραγεμίσωμεν τὴν περίοδον μὲ τὴν ἐπιμηκεστάτην καὶ ἀκατάλληλον λέξιν ἰδρυσάμενοι, εἰμποροῦμεν νὰ παρεισάξωμεν μετὰ τὸ ἡ μὲν, τὴν τιμῶντες ». Ἐπιθανολόγησα δὲ ὅτι λείπει ἡ μετοχὴ τιμῶντες ἀπὸ τὴν ἐπιφερομένην ἔναρθρον μετοχὴν Οἱ Τιμῶντες.

Ὁ Κ. Ρ. ἀντιτείνει καὶ λέγει (σελ. 17) ὅτι δὲν εἶναι διαφθορά, καὶ ὅτι δὲν πρέπει (mihi videtur) νὰ προστεθῇ οὔτε ἡ τιμῶντες, οὔτε ἄλλη τις λέξις. «Ἐπομένως λέγει (σελ. 27 στίχ. 1) ὅτι διὰ ταύτην τὴν ἐπα-

νάληψιν (τῆς ἐνάρθρου μετοχῆς Οἱ Τίμωντες) ἐδύνατό τις εὐλογώτερον νὰ εἰπῇ σωστά τούναντίον·.

Εἴτε σωστά εἴτε ἄσωστα εἶναι, θέλει δειχθῆν ἐφεξῆς· τώρα δὲ ἃς ἴδωμεν τὸ τελευταῖον ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Η'. Ἐγὼ δι' ὅσα πιθανολογῶ, φέρω παραδείγματα ἐκ τῶν συγγραφέων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, καθυποβάλλων τὰς σκέψεις μου εἰς τὴν ἀνάκρισιν τοῦ ἀναγνώστου.

Ὁ δὲ Κ. Ρύσιος, φοβούμενος μὴ κάμῃ πολυμαθείας ἐπίδειξιν, φέρει παραδείγματα ἀπὸ γραμματικῆς, ἀποσιωπᾷ ἁστόχως τὰ ἰδικά μου, τὰ σαρκάζει ὥς μὴ ὄντα ἅπαντα ἐκ τῆς Ἀττικῆς Κωλιάδος, ἀλλ' ἔνια ἐκ τῶν Προφητῶν καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Καὶ ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα, ἀνεγνώστα, εἶναι τοῦ Κ. Π. Α. Ρυσίου τὰ ἀντίφωνα καὶ πολύφωνα, ὅσον ἐδυνήθην νὰ ἐξάξω ἀπὸ τὴν συρράφην του· ἐγὼ δὲ μεταβαίνω εἰς τινὰς περὶ αὐτῶν παρατηρήσεις, ὡς ὑπεσχέθην. Καὶ πρῶτον εἰς τὸ περὶ τῶν παραδειγμάτων μου ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς· διότι εἶναι κατὰ τὸν Θεολόγον ὅχι μόνον εὐσεβεῖς, «ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι», ἀλλὰ καὶ τῷ βίῳ λυσιτελέστατον (βλ. Ν. Δούκα ἐπισολ. 874).

Δὲν ἀναφέρω Κ. Π. Α. Ρ. οὔτε περὶ τοῦ ὕψους τῶν θείων Γραφῶν, καὶ τῶν Πατέρων· διότι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὠμίλησαν καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοί, ὁ Λογγίνος, ὁ Βλαῖρος, ὁ Ρολλῖνος, ὁ Βατεῦξιος, ὁ Λαάρπιος, ὁ Σατωβριάν, καὶ μυριοὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι. Δὲν ὁμιλῶ οὔτε περὶ τῆς ἀληθείας τῶν θείων Γραφῶν, διότι ἅπαντα ἡ ὑπ' οὐρανόν, καὶ μάλιστα οἱ ἅπανταχοῦ ὁμοεθνεῖς σου καὶ πιστεύομεν καὶ κηρύττομεν· μόνον δὲ διότι μυκτηρίζεις ὅτι ἔφερον παραδείγματα ἀπὸ τὰς Γραφάς, μόνον διὰ τοῦτο ὀφείλω νὰ σ' ἀπαντήσω, ὅτι καὶ Παρχούστιοι, καὶ Οὐγεῦνιοι, καὶ Βί-

γεροι καὶ Ἑρμάννοι, καὶ Οὐτχινσῶνες, καὶ Βοουῦεροι καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι περικλεεῖς φιλόλογοι, ἄλλοεθνεῖς τε καὶ ἡμέτεροι, καὶ ὅταν συγγράφωσι καὶ ὅταν διδάσκωσιν, ἐνασχολοῦνται εἰς τοιαύτας ἀντιπαραθέσεις, θηρεύοντες οὕτω τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν ἐδραΐωσιν τῶν λόγων των· καὶ μόνος σὺ, ὁ τίς; καὶ ὁ ποῖος; μόνος σὺ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ τῆς γῆς εὐρέθης νὰ ἐμπέξης τὰ παραδείγματα τῶν Γραφῶν, ὥς ποτε ἄλλοι τὴν ἐνάρχειάν των! Ἀλλ' ἐλπίζομεν καὶ σὺ, ἐὰν μόνον ἐρευνήσῃς τὰς Γραφὰς φιλολογικώτερον καὶ ἀκριβέστερον, νὰ ὁμολογήσῃς τάχιον ἢ βράδιον ὅτι ποσῶς δὲν ἀπολείπονται τῆς Ἀττικῆς γλώσσης οὔτε αἱ Γραφαὶ οὔτε οἱ Πατέρες τῆς ἐκκλησίας, ὥς ποτε τάχιον ἢ βράδιον ὁμολόγησαν τὴν ἀλήθειαν τῆς Γραφῆς καὶ οἱ λυσσώδεις αὐτῆς διώκται καὶ οἱ πεισματώδεις τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρνηταί, ὁ Βολταίρος, ἐκεῖνος, ὁ Ρουσσὸς, ὁ Παινίς, ὁ Δ. Οὐίμος, ὁ Λ. Στέρνης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ Θεῖσται καὶ Θεοσεβεῖς. Εἶδε καὶ ἀμφοτέλλεις, σὲ παραπέμπω εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀρνητάς τοῦ χριστιανισμοῦ δευτέραν ἐρώτησιν τοῦ Α. Φουλλέρου λέγουσαν οὕτω (α). *How is it that almost all your writers, at one time or other, bear testimony in favour of christianity?* καὶ τὴν εἰς αὐτὴν παρδειγματικὴν ἀνάπτυξιν. — Ποῖοντῶν Δημοσθένους λόγων, Πανταζῆ, κρίνεις δεινότερον τῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀπολογίας (β) ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Ἀγρίππα; Ἄν τοῦ Δημοσθένους ἡ δύναμις ἐκριπίζουσα τὸν θυμὸν τῶν Θηβαίων (γ) νὰ λησμονήσῃσι τῶν Φωκέων τὰ νεαρὰ δεινὰ, τοῦ Μα-

(α) Βλ. *The publications of the American Tract Society*. Vol. IX. Pag. 3. — (β) Πράξ. Ἀποσ. Κς'. — (γ) Πλούταρχ. ἐν βίῳ Δημοσθ. Κεφ. 18.

κεδόνος τὰς εὐεργεσίας, τὰς πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας των Ἀθηναίους, διὰ τὴν τῶν πόλεων γειτνίασιν ἀναξαινομένας διαφορὰς καὶ νὰ κηρυχθῶσι τῶν ὁμόρων των σύμμαχοι, ἦτο, Ναί, ἦτο τὸ εἰς τὰς Ἑλληνικάς των ψυχὰς ἐμφωλεῦον τῆς φιλοτιμίας ζώπυρον μὴ στηλιτευθῶσι καὶ αὐθις τῶν Ἑλλήνων προδοταί, ὅτε ἡ Μακεδονικῇ πρεσβείᾳ εἴχε ζήτησιν ἀπ' αὐτοὺς τὴν κατὰ τῆς Ἀττικῆς δίοδον· εἰς τοῦ Παύλου ὁμῶς τὴν ἔφοδον καὶ δεινότητα μὴ δυνηθεῖς νὰ ἀνθεῖξη καὶ ὁ μὲ Ῥωμαϊκὴν δόξαν περιβεβλημένος καὶ μὲ τῶν ἀνθρώπων τὴν γοητευτικὴν θεραπείαν ἐπισκοτημένος Ἀγρίππας, ἀνεφώνησε παρόντων χιλιάρχων καὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ὄντων τῆς πόλεως. « Ἐν ὀλίγῳ μὲ πείθεις, χριστιανὸν γενέσθαι ». Πάλιν ὡς πρὸς τὸ ἰδίωμα τοῦ λόγου, καὶ ἂν ἐνδύσῃ τις ὅτι εἰς μὲν τὴν Ἀγίαν Γραφὴν εὐρίσκονται Ἑβραῖσμοι, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἀρχαῖσμος, ποῖον Ἑβραϊσμὸν Κ. Π. ἀνεκάλυψας εἰς τὸ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης παραδειγμά μου τοῦτο; « Ἄνδρες Ἰσραηλίται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τοῦ Ναζωραίου, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἶδατε, ΤΟΥΤΟΝ — ἄκουε σαρκαστὰ τῶν Γραφῶν ὡς μὴ Πλατωνίζουσῶν, ἄκουε — ΤΟΥΤΟΝ τῇ ὠρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπῆξαντες ἀνείλετε (γ) ». Ποῖον Χαλδαϊσμὸν ἐξιχνίασας, Κ. Π. εἰς τὰ τῶν εὐαγγελιστῶν ταῦτα; « Οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ἰψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ (δ) ». Καὶ πά-

(γ) Πράξ. Ἀποστ. Β'. 22—23. — (δ) Λουκ. Α'. 32.

λιν. « Καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ (α). Ἐννοῶ. Κ. Π. τὸν Ἑβραϊσμόν, ναί, διότι καταφαίνεται ἡ χρῆσις τῆς ΟΥΤΟΣ. Ἀλλ' ἐὰν σὺ νομίζων πολυμαθεία· σύμβολον τὴν τῶν γραφῶν καταφρόνησιν, ἀποκαλεῖς μωροὺς τοὺς ὅσοι φέρουσιν ἐξ αὐτῶν παραδείγματα, σὺ μὲν καλὰ διδασκάλια ἀποδίδεις πρὸς τοὺς εὐεργέτας σου· ἐγὼ δὲ δὲν αἰσχύνομαι νὰ ἐκφωνήσω, ἀλλὰ μάλιστα καυχῶμαι ὅτι διὰ τὰς Γραφὰς εἶμαι μωρότατος (β), καὶ πάλιν ἐν αὐταῖς ὡς πρὸς σέ καὶ τοὺς ὁμοίους σοῦ φρονιμώτατος. Ταῦτα σ' ἀποκρίνομαι, Πανταζῆ, περὶ τῶν Γραφῶν· διότι αὗται τῆς μὲν ὑπερασπίσεώς μου δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἀνάγκην, διὰ δὲ τοὺς σοὺς παραλογισμοὺς μακροθυμοῦν περιμένουσιν τὴν ἐπιτροπὴν σου. Ναί. Ἀλλ' ἂν ἐπανέλθω δευτέρον εἰς τὸ περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς Τιμῶντες.

Ἐπειδὴ δὲ ὡς πρὸς τὸ μέρος τοῦτο θέλω ἀποταθῆ πρὸς τὴν τελευταίαν ἐκδότην τοῦ Λοκουργοῦ Κ. Μαίτζινερν, δίκαιον νομίζω νὰ ἐπιθέσω, εἰ δυνατόν, τέλος εἰς τὰ ἀφορῶντα ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν Κ. Ρύσιον, καὶ νὰ τῷ εἶπω ὅτι κακὸς ὑπομνηματιστὴς ἔγινε (σελ. 16) τῶν ὅσα λέγει ὁ Κοραῆς εἰς τὰ προλεγόμενα τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους (σελ. 6'), καὶ ὅτι ὅσα ἀναφέρει περὶ τῆς παραφθορᾶς (σελ. 26), ὥφειλε ν' ἀναγνώσῃ ὁλόκληρον τὴν εἰρημένην τοῦ Κοραῆ σελίδα, διὰ νὰ μὴν εἶπω ὅτι καθ' ἣν ὑποθέτει διόρθωσιν (σελ. 17) ἔπρεπε νὰ συλλογισθῇ τὴν προσωδίαν καὶ τὴν τροπολογίαν τριῶν λέξεων, καὶ ὅτι, ἂν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ (σελ. 27) ἡ ἔναρθρος μετοχὴ « Οἱ Τιμῶντες » ἔννοῃ σωστά τὸν ἀντίον, ἐπόμενον εἶναι, καὶ αἱ ἔναρθροι « Τὴν Θεόν, Τὴν Ὁμώνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλίπωσι », »

(α) Ματθ. Γ'. 9. — (β) Κορινθ. Α. Κεφ. Δ'. 10.

νά ἐγνοῶσι σωστότατα τοῦναντίον. Ἄλλ' ἀφίνων ὡς πρὸς ταῦτα τὸν Ἀρχικουρέα μου (α) Κ. 'Ρύσιον νά σκεφθῇ ὑριμώτερον, μεταβαίνω εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν εἰκασίαν τοῦ Κ. Μαιτζνέρου ἀνδρὸς ἀξιολογίου δι' ὅσους ἀφειδῶς καταβάλλει πόνους ὑπὲρ τῆς φιλολογίας, ἀφοῦ πρῶτον τὸ ἀπὸ μέρους μου καὶ γὰρ ἀποδώσω πρὸς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην μου, καὶ τῷ εἶπω ὅτι ὅσα στοιχεῖα γράφει περὶ τῶν συγγραφῶν καὶ τῆς διασαφήσεως τῶν σκοτεινῶν μερῶν αὐτῶν, τοσαῦτα εὐγνωμοσύνης μνημεῖα ἐγχαράσσει εἰς τὰς καρδίας συμπάντων τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες πατράων ἔχοντες τὴν πρὸς τοὺς εὐεργέτας τῶν εὐγνωμοσύνην δὲν παύουν νά ἐκθειάζουν τοὺς πνευματικούς τῶν τοιούτων ἀνδρῶν πόνους. Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ὅτι τὸ εἰρημένον τοῦ Λυκούργου χωρίον εἶναι διεφθαρμένον, ὅλοι σχεδὸν οἱ πρὸ τοῦ Κ. Μαιτζνέρου ἐκδότης ὑπόπτευσαν, καὶ διὰ τοῦτο ἕκαστος ἐσπείυσεν εἰς εἰκασίαν νά τὸ θεραπεύσῃ, ὡς καταφαίνεται ἀπὸ τὴν εἰς τὸ μέρος τοῦτο κριτικὴν σημειώσιν (σελ. 13) καὶ τὰ ὑπομνήματα (σελ. 129) τοῦ Κ. Μαιτζνέρου. Μόνος δὲ ὁ Κ. Μαιτζνέρος εἰκάζει τὸ χωρίον ἀδιάφθορον δι' ὅσους φέρει λόγους. Ἐγὼ δὲ χωρὶς ν' ἀναφέρω περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ ὧς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συμπτώσεως πέντε Ν, καίτοι ἡ τοιαύτη μετάθεσις ἀφίνει τέσσαρα Ν ἐπ' ἀλλήλα, ὑποθέτω ὅτι λείπει ἡ Τιμῶντες, ὅχι μόνον (ὡς ἄλλοτε εἰς τὸ Δοκίμιόν μου σελ. 5. εἶπον) διότι ἐπιφέρεται ἀκολούθως ἐνάρθως οἱ Τιμῶντες, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ λέξις Τιμῶ κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ὡς ὁ Κ. Μαιτζν. ἀναφέρει (σελ. 129) ἐκ τοῦ Οὐλπιανού

τρίτον δὲ χορηγεῖ ἐν μέρει τὸ ἐνδόσιμον νὰ ὑποθέσω ἑλλεί-
πουσαν τοιαύτην λέξιν, ὃ ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ἀναφερόμενος
(σελ. 28) τοῦ Εὐριπίδου 26 στίχος.

Παλλὰς δ' οὐδαμῶς τιμήσεται.

Προσθέτων τελευταῖον ὅτι (ἂν δὲν ἀπατῶμαι) δὲν βλέπω
οὐδεμίαν συνάφειαν τῆς προτάσεως « Οἱ τιμῶντες τὴν θε-
ὸν τὴν ὁμῶνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλείπω-
σι ». μετὰ τὴν « Οἱ πατέρες ἡμῶν, τὴν Ἀθηνᾶν ὡς τὴν χώραν
» εἰληχυῖαν ὁμῶνυμον αὐτῇ τὴν πατρίδα προσηγόρευον Ἀθή-
» νας », ὅπου θέλει γίνεαι κατάδηλος τοιαύτη ἄμεσος συ-
νάφεια καὶ σχέσις, ἐὰν προστεθῇ ἡ λέξις τιμῶντες· οἷον,
Οἱ Πατέρες ἡμῶν τιμῶντες τὴν Ἀθηνᾶν, ὁμῶνυμον
αὐτῇ τὴν πατρίδα προσηγόρευον Ἀθήνας, ἵν' οἱ τι-
μῶντες τὴν θεὸν, τὴν ὁμῶνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ
ἐγκαταλείπωσι· καὶ ὅτι ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ ὁμιλῶν ἐνθυμημα-
τικῶς, σπεύδει ν' ἀποδείξῃ τὸν Λεωκράτην, ὡς ἐκ τῆς φυ-
γῆς του, καταφρονητὴν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ μὴ τιμῶντα αὐτήν,
ἐπανέρχομαι εἰς τὸν Κ. Π. Α. Ῥύσιον καὶ τῷ λέγω τὰς ὀλί-
γας ταύτας λέξεις· ὅτι διὰ τὴν 2 σημείωσίν του εἰς τὴν 59
σελίδαν ὀφείλει λόγον καὶ εἰς ἐμέ τὸν ἀγύρτην του, καὶ εἰς τὴν
ἐξηπατημένην Ἑλλ. Κυβέρνησιν ἂν ἐξηπατήθη εἰς τὴν ἐκλο-
γὴν της, καὶ ὅτι ὥφειλε δι' ὅσα ἔγραψε νὰ ᾔῃαι φρονιμώτερος
χωρὶς νὰ τὰ νομίζῃ ὡς ἐφ' ἡμέρα, καὶ ἂν ἡ ἀπόπειρά του δὲν
θεωρηθῇ ἱκάρειον πέταμα, ἔπρεπε νὰ γράψῃ ἂν εἶχε πιθα-
νωτέραν γνώμην νὰ ὑποδείξῃ· εἶδ' ἡ μὴ, νὰ ἐξακολουθῇ ὡς
μαθητὴς τὴν σπουδὴν του, καὶ, ἂν θέλῃ, his uti mecum.

Ἐγραψα ἐν ΑθINAIS, κατὰ μῆνα Δεκεμβρίου 1839.

Γ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020675